

SILOVENSKE NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČINJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— Kr. za inozemstvo 15.20 Kr
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri pošto čekovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Concentramenti nemici sottoposti al tiro

Apparecchi britannici abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 3 ottobre il seguente bollettino di guerra n. 859:

Concentramenti nemici di uomini e di mezzi sono stati sottoposti ad intenso fuoco di artiglieria nel settore meridionale del fronte di El Alamein.

In combattimenti aerei nove apparecchi britannici venivano abbattuti dall'aviazione dell'Asse.

Nel Mediterraneo orientale i nostri cacciatori di scorta a convogli intercettavano e attaccavano una formazione di quadrimotori avversari incendiandone uno e costringendo gli altri ad invertire la rotta.

Aerei inglesi hanno mitragliato la località di Punta Secca (Ragusa) causando un

morto e un ferito. Due nostri velivoli non sono ritornati alle basi dalle loro missioni di guerra.

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 4 ottobre il seguente bollettino n. 860:

Sul fronte egiziano attività di pattuglie e tiri delle artiglierie.

Squadriglie di quadrimotori nemici hanno bombardato in due ondate successive Navarrino (Grecia); nel corso delle azioni un apparecchio veniva abbattuto dalla caccia.

Gli aeroporti di Malta sono stati ripetutamente attaccati con bombe dirompenti da nostri velivoli.

Sovražna zbirališča pod ognjem

Sestreljena angleška letala

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 3. oktobra naslednje 859. vojno poročilo:

Zbirališča sovražnih čet in bojnih sredstev so bila predmet močnega topniškega obstreljevanja v južnem odseku fronte pri Alameinu.

Osnovno letalstvo je v spopadih v zraku sestrelilo 9 britanskih letal.

V vzhodnem Sredozemlju so naši lovci, ki so spremljali konvoje, prestregli in napadli oddelek sovražnih štirimotornih letal, zažgali eno in prisilili ostala, da so se umaknili.

Britanska letala so s strojnimi obstreljevala kraj Punta Secca (Ragusa) ter ubila eno osebo, eno pa ranila. Dve naši letali se nista vrnila na svoje oporišče z vojnega poleta.

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 4. oktobra naslednje 860. vojno poročilo:

Na egiptski fronti delovanje patrol in obstreljevanje topništva.

Eskaadre štirimotornih sovražnih letal so v dveh zaporednih valovih bombardirale Navarin v Grčiji. V teh akcijah so lovci sestrelili eno sovražno letalo.

Letališče na Malto so naša letala ponovno napadla z rušilnimi bombami.

Ducejevo priznanje admiralu Lombardiju

Rim, 4. okt. s. Duce je sprejel divizijskega admirala Giuseppea Lombardija, ki opušča mornariško poveljstvo v Libiji in prevzema drugo poveljstvo. Duce je izrazil svoje zadovoljstvo za delo, ki ga je admiral Lombardi izvršil za časa svojega bivanja v Libiji, ko je skrbel za rednost in zaščito prometa in se je posebno izkazal zlasti ob priliki angleškega poizkusa izkrcanja v odseku Tobruka.

Zmagovito delo Kr. letalstva

Rim, 4. okt. s. V nedavni poluradni izjavi se priznava, da so italijanska torped-

Darovi borcem na vzhodu

Tajnik Stranke med ranjenci na ruski fronti

S fronte ob Donu, 5. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Tajnik Stranke Ekke, Vidussoni je ob spremstvu Ekke, Gariboldi in članov misije začel razdeljevati darove, ki so prispeli s posebnim vlakom iz Milana, tistim, ki so jih prvi zaslužili, ker so dali svoj krvni delež za zmago, to je ranjenem. V raznih sredstvih je tajnik Stranke obiskal ranjence, ki so bili v bolnicah, in jih obiskal v njihovih domovih. Tajnik in drugi zastopniki občisti so bili sprejeti z velikim navdušenjem in s petjem himen Domovine in revolucije. Pomudili so se ob postelji vsakega ranjenca in mu izročili darove, zanimajoč se za njegovo poškodbo in za njegovo udejstvovanje v zadnjih borbah.

Pomembno in ganljivo je bilo srečanje župana in Zveznega tajnika iz Milana z milanskimi in lombardskimi ranjenci. Brez odmora so obiskovalci hodili od postelje do postelje in poslušali besede hvalečnosti in želje borcev, ko so izročali pozdrave svojim materam, sestram, ženam in otrokom. Tudi tisti, ki so bili že v hudih borbah in so nosili na prsih znake, ki so pričali o njih hrabrosti na bojiščih in ki so bili ranjeni so bili ganjeni. Niso bili žalostni in krhki ljudje, ki so sprejemali darove, temveč borci, ki jim je bilo hudo, da so morali iz bitke v bolnice in da se ne morejo takoj vrniti k svojim tovarišem v sprednje linije.

Posebno pomembno je bilo srečanje z nekaterimi ranjenci, ki so prišli iz majhnih poljskih bolnic takoj za prvimi črtami, prav ko se je komisija pripravljala za obisk neke bolnice. Veselje ranjenec, ki so ganjeni ugotovili, da jih Domovina ni pozabila, je najlepše plačilo za njih svoje in za vse tiste, ki so kakorkoli prispevali pri pripravi darov.

Obiski v bolnicah so trajali več ur, kajti obiskovalci so hoteli videti in poslušati vse bolnike.

Toda ne samo italijanski ranjenci, temveč tudi nemški in zavezniški tovariši so

dobili zavoje in tolažilne besede. Tako v Rusiji kakor v Afriki je sanitetna služba izvedena z upoštevanjem vseh človeških načel. Ne samo vojaki raznih narodnosti, s sovražnikovimi vred, temveč tudi civilno prebivalstvo se ne obrača zama na naše zdravnike.

Tajnik Stranke si je s posebnim zanimanjem ogledal kirurško armadno bolnico, v kateri je bila urejena v najkrajšem času najpopolnejša in najmodernejša profilaktična naprava. Tu se najodličnejši kliniki italijanskega zdravstva dnevno bore proti smrti, proti bolečinam, da rešijo življenje in da zagotovijo borbi eno srce več. Domovina ve, da se njeni sinovi z največjo skrbjo negujejo in da znanost uporablja vsa možna sredstva, da se njih rane kar najbolj pozdravijo.

Zvečer, ko so se obiskovalci vrnili na svoj sedež, je bila v intimnem vojaškem ozračju svečanost, izročitev Madone, katero je prvi Fašio iz Milana poslal borcem italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji in katero jim je izročil milanski župan, Ekke, Gariboldi se je v imenu borcev zahvalil za dokaz velikodušnosti in za visoko moralno vrednost Milana, kjer se je nekoč pričel pohod, ki je danes povedel naše vojake in črne srajce k zmagam nad smrtnim sovražnikom naše kulture.

Nov japonski uspeh v bojih na Kitajskem

Tokio, 3. okt. s. Poveljnik Čangkajskih čet v odseku Linxua v pokrajini Čangtung general Tang Peitung se je predal z 800 vojakov japonskim silam. General se je predal v teku japonskih ofenzivnih operacij proti kitajskim vojakom v goratem okrožju Paosama. Operacije so se zaključile s popolnim uspehom Japoncev, ki so pregnali sovražnika. Na bojišču je obležalo 650 Kitajcev.

Zavzetje dveh trdnjav južno od Tereka

Prodiranje v severnem delu stalingrajskega mestnega področja

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 4. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

V severozapadnem delu Kavkaza so bile v trdih borbah proti trdovratnemu sovražnemu odporu zavzete gozdne postojanke. Letalstvo je obstreljevalo pred lastnimi napadalnimi čelnimi oddelki sovražne kolone in izhodne postojanke sovjetskih čet. Južno od Tereka sta bili v naskoku branjeni mesti Eljhotovo in Verhneje Kurpskoje.

Na severnem mestnem področju Stalingrada je bil sovražnik v trdih bojih vržen iz nadaljnjih utrjenih hišnih blokov in utrjenih postojank. Močni letalski oddelki za bližnje polete in protiletalsko topništvo so

pri tem podpirali akcije kopne vojske. Druge letalske sile so nadaljevale uničevanje sovjetskih zvez za dovoz iz zaledja. Večje število novih prevoznih vlakov je bilo uničenih, neka motorna ladja pa potopljena na Volgi. Nočni bombni napadi nemških letal so bili usmerjeni na sovjetska letališča in topniške postojanke vzhodno od Volge.

V srednjem odseku fronte so bile akcije napadalnih oddelkov uspešne.

Južno od Ilmenskega jezera je naša napadna akcija napredovala dalje.

Na kraju, kjer so se potopili od nemških stražnih čolnov zadeti angleški brzi čolni v nočni bitki na 1. oktobra pred nizozemsko obalo, so zaščitne edince iz razbitin pripeljale s seboj tri angleške častnike in 12 mož v ujetništvo.

Siloviti boji v Stalingradu

Aktivnost v nemškem in zavezniškem letalstvu

Berlin, 5. okt. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so se tudi 3. oktobra v Stalingradu nadaljevale borbe z nespremenjeno silnostjo. Čeprav se je protiletalsko boljševsko topništvo na vzhodnem obrežju Volge zoperstavilo s silnim zapornim ognjem, da bi preprečilo letalske akcije proti severnim četnim mesta, so nemške letalske skupine že ob zori dosegle svoje objekte in jih učinkovito obdelovale. Sovražne baterije, ki so ostale na zapadnem obrežju Volge, so bile zadete z bombami iz letal. Tri protiletalske baterije in trije večerni topovi so bili uničeni.

Pehoti je uspelo zavzeti v besnih napadih več posameznih postojank. Do noči so trajale letalske borbe. Huda škoda je nastala v obširnih poslopih velikih tovarnih za traktorje in v drugih industrijskih napravah, ki so bile spremenjene v trdnjave. Hude borbe so bile v napadih nemških vojakov na zbrane boljševske strelce, ki so se vzgledili ob cestah proti severu.

Letalstvo je tudi tu poseglo v borbo ter podpiralo akcije pehote in razpršilo več boljševskih poveljstev. Bojna letala in rušilci so razpršili v ponovnih napadih na zbirališča sovražnih čet. Druge letalske skupine, zaposlene v borbi s sovražnim oskrbovanjem, so zažgale in hudo poškodovale z bombami železniške proge, uničile so 18 vlakov z vojnimi potrebščinami. Vlak s 30 vagoni goriva in nekaj skadišč municije, je zletelo v zrak. Nemški lovci so skupno z rumunskimi in hrvaškimi šteli bombnike. V letalskih dvo-bojih in pri napadih na sovražna letališča in zaradi delovanja protiletalskega topništva, so imeli Sovjeti nadaljnje izgube, 13 sovražnih letal je bilo sestreljenih.

Hudi boji na Kavkazu

Berlin, 3. okt. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemške in zavezniške čete na področju Kavkaza zapletle boljševke v hude borbe. Cilj večerajšnjih borb je bil napad na sovražne gorske postojanke in na važna strateška oporišča, ki so bila zavzeta po hudi borbi. Te postojanke so nemške in zavezniške čete držale ob vseh boljševskih protinapadih. Neka severno od Tuapseja operirajoča divizija je v petih dneh borb zavzela v naskoku kar 500 utrd-bad, deloma zgrajenih pod zemljo, deloma nad njo. Ista divizija je tudi odstranila 56 minskih zapor, ki so bile položene v dolžini več kilometrov. Divizija je v bor-bah obvladala tudi sedem izredno globokih žičnih zapor in je odstranila 400 min. V visokogorskih prelazih Kavkaza, ki so skoraj vsi pokriti s snegom, so bili v akciji nemški gorski lovci, ki so znatno zboljšali svoje postojanke. Napade nemških čet so podpirali strmoglavci in eskadre rušičev, ki so učinkovito bombardirali sovražne oddelke in avtomobilske kolone.

Iz istega vira se doznava, da so bili severozapadno od Voroneža večerj ves dan hudi boji. V defenzivnih akcijah so nem-

ške čete strle napad boljševskih sil in uničile s topništvom, letalskimi napadi in akcijami pehote 17 sovražnih tankov. Bojna letala so v tem odseku napadla skladišča in uničila štiri tovarne vloke ter več skladišč. Nemški lovci so zrušili devet nasprotnih letal, okrog 10 letal pa je sestrelilo protiletalsko topništvo.

Maršal Göring o zmagi v preskrbi

Velik govor v Berlinu ob „dnevu žetve“

Berlin, 4. okt. s. Ob priliki dneva žetve je bila danes opoldne v Sportni palači svečana manifestacija, na kateri je govoril maršal Herman Göring kot izvrševalec nemškega štiriletnega načrta. Poslušala ga je ogromna množica rjavih srajc in poljedelskih delavcev, ki so prišli v zastopstvih iz raznih krajev Nemčije. Mogočno zborovanje, katerega se je udeležil tudi nemški propagandni minister Dr. Goebbels, je otvoril minister za prehrano in poljedelstvo Backe, ki je sporočil navzočim pozdrav Hitlerja in je omenil njegovo visoko pohvalo, ki jo je v svojem zadnjem govoru izrazil nemškimi poljedelskim delavcem. Minister je tudi omenil, da so nemški poljedelci s svojo vdanostjo premagali nezasišene težkoče in zmagali v hudi poljedelski bitki tudi na vzhodu. Zaključil je s posebno pohvalo pionirjem te bitke.

Nato je maršal Göring, ko je izročil zaslužnim poljedelcem visoka priznanja Hitlerja v obliki viteškega križa za vojne zasluge, povzel besedo, omenjajoč predvsem, da so v tej gigantski bitki za bodočnost nemškega naroda, ko je beseda zborov neprestano tesno združena z besedo „delo“, nemški poljedelci kljub ogromnim težkočam in ne vedno ugodnim vremenskim prilikam dosegli vrsto uspehov, ki bi tudi v normalnih časih vzbujali največje občudovanje. Herman Göring je nato rekel, da je svoj čas vse ukrenil, da se narodu zagotovi prehrana, kajti ni bilo pozabljeno, kako je moral nemški narod trpeti zaradi angleške blokade v prejšnji vojni.

Göring je zatem govoril o težkočah, ki so nastale v pretekli zimi, a vse težkoče so bile premagane. Omenjajoč nemško zasledbo najbolj plodnih predelov Evrope, je govornik dodal, da bodo Angleži in ne Nemci občutili učinke blokade. V nasprotju s tendenčnimi vestmi sovražne propagande prehrana v zasledenih predelih se daleč ni taka, kakor jo prikazuje sovražnik. Zaradi ugodnega položaja, ki je nastal med vojno, lahko nemške oborožene sile krijejo svoje življenjske potrebe v vseh področjih, kjer se nahajajo, ne da bi načele za civilno prebivalstvo namenjene zaloge.

V tej oskrbovalni bilanci, je nadaljeval Göring, so seveda upoštevani tudi inozemski delavci, ki delajo v Nemčiji in ki jih je nad 6 milijonov, ter ujetniki-delavci, ki jih je nad 5 milijonov. Polemiziral je nato s tendenčnimi vestmi glede notranjega položaja v Nemčiji in je rekel, da je zdaj

Ob Ladoškem jezeru uničene sovjetske sile

Berlin, 4. okt. s. Med 27. avgustom in 2. oktobrom so bile uničene v bitki južno od Ladoškega jezera, kakor se doznava iz vojaškega vira, močne boljševske sile. Razen 7 pehotnih divizij, ki so bile uničene v žepu, katerega omenja večerajšnje nemško vojno poročilo, je bilo uničenih še 6 nadaljnjih pehotnih brigad, 4 oklopne brigade in dva oklopna bataljona. Hude izgube so utrpeli tudi štiri nadaljnje sovjetske pehotne divizije.

Hrvatski letalski poveljnik v Sofiji

Sofija, 4. okt. s. Iz Zagreba je prispel danes zvečer v Sofijo poveljnik hrvaškega letalstva general Kerec.

Novi španski prostovoljci za vzhodno fronto

San Sebastian, 4. okt. Na rusko fronto je odšla nova ekspedicijska tisoč prostovoljcev „sinje divizije“. Na kolodvoru v San Sebastianu in Irunu je množica priredila prostovoljcem tople ovacije in vzklicala Španiji ter osi.

najbolj kočljiva točka premagana tudi na področju prehrane. Res je, da so boljševiki uničili ali zažgali vse, toda mi neprestano obnovljamo. Nekega dne se bo videlo, kako je bila potrebna vojna v Rusiji za osvoboditev izpod more gospodarskih težkoč.

Maršal Göring je nato omenil notranji položaj in izjavil, da bodo maloštevilni saboterji in dobičkarji, ki nameravajo nadaljevati svoje izdajalsko delo, neizprosno prišli pod vojni zakon in plačali svoje zločine na vstikah. Nato je omenil vprašanje surovin in rekel, da so se naravnemu bogastvu premoga in železa v Nemčiji pridružila tudi bogastva obširnih zasledenih področij na vzhodu. Omenjajoč nato katastrofalne socialne okoliščine, na katere so nemški borci naleteli v tako zvanem sovjetskem paradizu, je govornik zatrdil, da ni mogoče govoriti o diktaturi delavskega razreda v državi, ki jo obvladuje dejansko židovstvo in kjer narod hira v največji bedi. Mnogo boljše tudi niso življenjske okoliščine delavcev v tako zvanih velikih demokracijah. Tudi tu vlada beda in gospod Roosevelt ne more zanikati te žalostne resnice.

Omenjajoč žrtve podlih atentatov angleških letal na Nemčijo, je Göring izjavil, da ima izvršne dokumente, iz katerih izhaja n. pr., da je neki angleški letalski general odredil, naj se bombardirajo civilna bivališča, ker so važnejša od tovarnic. Ko bo sovražnik potolčen na vzhodu, tedaj bo Anglija morala poravnati račune z nami. Göring je nato ironiziral besedičenje Angležev glede otvoritve druge fronte in omenil bedastočo o številkah ameriške proizvodnje.

Polemizirajoč nadalje z angleško propagando je označil za smešne in nesmiselne vesti, da obstoja v vodstvu vojne v Nemčiji poleg Hitlerja neki parlament generalov. Odgovoren je samo Hitler in ne tisti, ki imajo nalogo izvrševati njegove ukaze. Maršal je ironiziral tudi govorice, po katerih naj bi spravi v inozemstvo večji del svojega bogastva. Sarkastično je pozval sovražnike, naj pokažejo, kje je to bogastvo skrito. Govornik je nato omenil odlične uspehe, ki so bili doseženi v tej vojni pod vodstvom Hitlerja, ter je dodal, da bo prihodnja zima zahtevala sicer še težke žrtve, ki bodo pa vendarla lažje kakor v pretekli zimi. Omenil je, da v zimski vojni Sovjeti kljub izredno težkim vremenskim prilikam niso mogli doseči nobene odločilne uspeha. Treba je prestat za vsako ceno žrtve, ki jih zahteva vojna. Zaključil je, da bo vojna dobljena, ker mora biti dobljena. Mi smo nepremagljivi, dokler bo nemška skupnost zedinjena v gra-nitnem bloku.

Odlikovanje kmetov, kmetie in kmečkih delavcev

Berlin, 4. okt. s. Nekaj ur po velikem zborovanju v Sportni palači, na katerem je govoril Maršal Göring ob dnevu žetve, je bila v mozaični dvorani kancelarijskega obdobja, stranke in oboroženih sil, 115 kmetov in kmetie ter poljedelskih delavcev in delavk, večina iz Ukrajine, je sprejelo častna odlikovanja za posebne zasluge v poljedelstvu v vojnem času. Ob tej priliki je govoril državni tajnik Backe in poveljeval veliko delo vsega naroda, zlasti poljedelcev za zagotovitev popolne končne zmage. Prvič v zgodovini ni Nemčija ogrožena v svojem obstoju od omejenega prostora. Največja proizvodnja zemlje mora biti uresničena ne samo v prehodnem vojnem času, temveč tudi v bodočnosti, da bo popolnoma zajamčeno blagostanje vsega naroda. Velika in izredno plemenita naloga je poverjena poljedelcem in to je naloga, plemeniti oze-m-lja, ki pripadajo Nemčiji. To se bo zgodilo, če bodo plug vodile nemške roke. Go-vornik je ob zaključku pozdravil vse poljedelce, ki so si pridobili v tej vojni izredne zasluge in zlasti poljedelce, ki delajo v Ukrajini.

Najvišje hrvatsko odlikovanje Visokemu komisarju Ljubljanske pokrajine

Ljubljana, 3. oktobra. Dava se je konzul Nezavisne Države Hrvatske v Ljubljani kot zastopnik Poveljnika Visokega Komisariata, da pred Visokemu Komisarju odlikovanje Velikega reda Kralja Zvonimira za Zvezdo.

Dr. Ivančič, ki je bil v spremstvu vice-konzula in enega uradnika konzulata, je prisel v Vlado palačo na službeni poset ob 11. dopoldne. Med njegovim obiskom je bil na balkonu Visokega komisariata plapolala poleg državne zastave tudi zastava Kraljevine Hrvatske.

Hrvatski konzul je bil sprejet s častmi, ki gredo njegovi uradni stopnji, ter je po pozdravi Visokega Komisariata, ki ga je sprejel v svoj rad, kjer so bili navzoči Viceprefekt, Kvestor, Šef kabineta in drugi visoki uradniki Visokega komisariata.

G. dr. Ivančič je izrazil Ekscelenci Grazioli svoje živo zadovoljstvo, ker ga je Poveljnik pooblastil, da pred v njegovem imenu visoko odlikovanje. Ko je nato s toplimi besedami izrazil hvaležnost Hrvatov za delo, ki ga je izvršil Eksc. Grazioli, je konzul poučil delež, ki ga ima Visoki

Komisar v tovariških odnosih, ki vežejo oba naroda v orožju. Ob koncu nagovora se je konzul prisrčno spomnil Duceja, Poveljnika in želel srečo bojevnikom obeh držav. Nato je odlikoval Visokega Komisariata z veleredom in z zvezdo »Danice«.

Ekscelenci Grazioli je izjavil svojo globoko hvaležnost za pomembno in visoko priznanje, ki mu ga je s tem dal Poveljnik, ter je sočasno izjavil svojo prisrčno zahvalo gospodu konzulu dr. Ivančiču za trud, ki ga je dokazal pri sodelovanju, in za prizadevanje, da se čim bolj rešijo vsa vprašanja, tičočna se obeh zaveznikov držav, v ožrtaju popolnega tovarištva in prisrčnosti. Visoki Komisar je nato posvetil svojo misel Poveljniku, Duceju in oboroženim silam obeh držav, ki se ramo ob rami z zmagovitimi četami Nemčije bore za zmago omike proti divjaštvo komunizma.

G. konzul dr. Ivančič se je še nekoliko pomudil na Visokem komisariatu, nato pa se je vrnil v svoj urad, kjer mu je ob 12. Visoki Komisar vrnil obisk ter ga naprosil, naj izroči Poveljniku njegovo zahvalo.

Za preskrbo Ljubljane z živilji

Podžupan comm. dr. Salvator Tranchida je danes obiskal živilski trg. Zaradi prvega sobotnega tržnega dne v mesecu je bilo na živilskem trgu prav mnogo prodajalcev in seveda tudi zelo mnogo gospodinj.

Najprej je podžupan comm. dr. Tranchida obiskal trdnjo »Riba« ter se podrobno informiral o možnostih, kako bi bila Ljubljana čim bolj založena z domačimi in morski ribami. Seveda bo podprl vsa prizadevanja naših ribičev in tudi trgovcev z ribami za vse večji dovoz rib v mesto. Ko je podžupan obšel vse mesnice in si ogledal tudi shrambe v podprtihi ter pozvedel želje konsumentov in mesarjev, si je podrobno ogledal trg za zelenjavo. Pohvalil je naše vrle krakovske in trnovske vrtnarje, ki jih izpodbujal, naj obdelajo čim največ sveta, da bo povrtnina čim cenejša, nato se je pa posvetoval z našimi zeljarji, kaj je treba storiti, da bodo Ljubljanci neprestano imeli dosti poceni kislega zelja in repe ter bodo to znamenito ljubljansko specialiteto zeljari spet lahko izvažali v druge pokrajine Kraljevine. Podžupan se je podrobno razgovarjal o dovozu domačih jabolk in drugega sadja, ki ga je letos pokrajina tako mnogo pridelala.

Pri obisku tržnega urada se je podžupan posebno dolgo zadržal v kemičnem laboratoriju za preiskavo živil ter se posebno za-

nimal za kvaliteto mleka in za pravilno peko kruha. Tudi za večji dovoz gob si bo prizadeval, da bo Ljubljana kolikor mogoče dobro vsjo jesen in tudi vso zimo založena s poceni živilji.

Pazite na živilske nakaznice

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata je že ponovno obvestil po časopisu vse prebivalstvo, da bo izdal dvojnik živilskih nakaznic izključno le v primerih, kjer je bilo uradno ugotovljeno in potrjeno, da so bile uničene po višji sili, kakor to določa čl. 3. navedbe št. 78 Visokega komisariata z dne 23. aprila t. l.

Ker pa prejema Prevod vedno pogostejše prošnje za dvojnik izgubljenih ali ukradenih živilskih nakaznic in prošnje za povračilo ukradenih živil, opozarja Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino vse prebivalstvo, naj skrbno pazi na živilske nakaznice in na svoje že tako skromne zaloge živil, ker v primeru tatvine ne bo oskodovali dobil nobene nadomestitve.

Vse prošnje za povračilo ukradenih živil ali izdajo dvojnika ukradenih ali izgubljenih živilskih nakaznic bodo brez ozira rešene neugodno, zato nima pomena pošiljati jih na Prevod ali na Mestni preskrbovalni urad.

Sadjskarsko in vrtnarsko društvo — 92 podružnic, 3839 članov Iz poročil na včerajšnjem običnem zboru smo sprevideali, da SVD spada med naša najmočnejša in najdelavnejša društva

Ljubljana, 5. oktobra. Sadjskarsko in vrtnarsko društvo, ki v teh časih tako uspešno pomaga tudi pri ložnostim meščanskim obdelovalcem zemlje in ki združuje meščane in kmete, preproste ljudi in razumisti, pogosto opozarja nase s svojim delom. Da je res močan ter vplivna organizacija, nam kaže pregled njenega dela iz poslovnih poročil na včerajšnjem običnem zboru (v gostilni pri Mraku na Cesti 29. oktobra). Običnega zbora so se udeležili predvsem delegati ljubljanskih polnuh: Ljubljana I, Bežigrad, Sp. Šiška in Vič. Zborovanje je vodil namestu predsednika Martina Humeke podpredsednik Fr. Kafol, sadjskarski nadzornik Visokega komisariata. Poročili so: tajnik Fr. Skulj, blagajnik J. Verbič in urednik društvenega glasila inž. C. Jeglič. Predsednik je v uvodu naslovil zahvalo na Eksc. Visokega komisariata E. Grazioli, ki je nudi veliko podporo društvu samemu, kakor tudi podružnicam. — Običnega zbora se je udeležil tudi inž. Suhadolc, kot zastopnik Združenja kmetovalcev Ljubljanske pokrajine. Naslednje podatke posnemamo iz poročil z običnega zbora.

Ob koncu predlanskega leta je SVD štelo 12.538 članov. V začetku lanskega leta je članstvo še naraščalo. Po spremeni delokroga pa ima društvo še vedno 92 podružnic, ki je v njih včlanjenih 3430 članov, razen tega pa šteje društvo še 304 neposredno včlanjenih članov, tako da je vsega članstva 3839.

Podružnice so bile sorazmerno še precej delavne v lanskem poslovnem letu. Imele so skupno 197 sej in priredile 67 predavanj in 9 poučnih izletov in tečajev, ki se jih je udeležilo okrog 6.000 sadjarjev ali vrtnarjev.

Kako mnogo društvo stori za napredek ter pospeševanje sadjarstva, sprevidimo iz tega: 12 podružnic ima svoje drevesnice in v njih goje okrog 5.000 dreves. Prav tako velikega pomena je, če ne celo večja, da imajo podružnice 216 sadnih sušilnic. Med inventarjem podružnic je treba še omeniti 96 škroplilnic. — Delo za zidanje sadnih sušilnic se je nadaljevalo tudi lani s popolnim razumevanjem oblasti, ki so rade podpirale naše sadjarje tudi pri zatiranju sadnih škodljivcev. Propaganda za sušenje sadja je bila tudi v preteklem poslovnem letu uspešna. Da je bilo delo podružnic uspešno, je treba vsekakor pripisovati naklonjenosti oblasti in občin; podružnice so prejele 55.006 L podpore.

Društvo izdaja svoje glasilo »Sadjar in vrtnar«, ki je dobro znano tudi v širši javnosti. V začetku lanskega poslovnega leta so glasilo tiskali v polni nakladi, od 13.000 do 13.500 izvodov. Po skrajnem društvenem delokrogu je pa naklada znašala 4.500 do 5.000 izvodov. — Društvo je prejelo čase izdajalo tudi poučne knjige za sadjarje in vrtnarje. V zalogi pa imajo še več koristnih knjig, n. pr. Priročilo »Škropljenje sadnega drevesja«, in »Spravljajo in shranjevanje sadja«, inž. Jegličev »Priljubljano več dobro zelenjavo, Vardjanovo »Pridelujemo več dobrega semena vrtnih zelenjalaric« in Humekovo »Dober sadje-ve«. V pripravi je knjiga inž. Janežiča »Škodljivci in bolezni na zelenjaki«.

V lanskem poslovnem letu je društvo pridelalo sadno razstavo na vselejmo. Obiskovalcem je še dobro v spominu. Na raz-

stavi so sodelovale številne podružnice iz vseh treh sadnih okrožij v Ljubljanski pokrajini, iz ljubljanskega, dolenskega in notranjskega. Razen tega so sodelovali še zavodi.

Pod okriljem društva delujejo tudi odseki. Drevničarski odsek pa lani ni deloval. — Vrtnarski odsek je imel lani 12 sej. Na njih so predvsem obravnavali vprašanja razširitve zelenjadnega izbora, določenega z anketo pri kmetijskem oddelku bivše dravske banovine. Vrtnarski odsek je priredil pod okriljem kmetijskega odbora lani na vselejmo vrtnarsko razstavo. S podporo Visokega komisariata so prejeli podružnice številna okna za tople grede (74 okna). — Podpora bivše banske uprave, 4.000 L, je odsek porabil za nakup semen zelenjadnega izbora in jih razdelil podružnicam, ki imajo vrtnarske odseke. Deluje še blagovni odsek, ki pa mora seveda zdaj premagovati razne težave. Dobili so pa zveze z italijanskimi trgovci in prešli tudi že nekaj blaga. Upajo, da bodo v prihodnje lahko nudili članom in podružnicam najpotrebnejše blago, zlasti sredstva za zatiranje sadnih škodljivcev in bolezni.

Vrednost društvenih zalog je ocenjena na 35.905 L. Terjate so ob koncu lanskega leta znašale 15.854 L. Inventar je ocenjen na 87,7 L. Društveni dolgovni znašajo 21.201 L, tako da znaša čisto premoženje 56.181 L. Dohodki so lani znašali 184.479 L, izdatki pa 167.584 L, tako da je presežek znašal 16.914 L. Društvo upravlja še dva mala sklada, in sicer sklad za Pirčev spomenik (okrog 3.100 L) in sklad za zidanje sadjskega doma le 40,5 L. — Poračun za prihodnje leto je določen na 82.936 L. Članarina je bila zvišana od 20 na 30 L.

Izvoljeni so bili v glavni odbor vsi dosedajni člani, ki bivajo v Ljubljanski pokrajini. Po potrebi bodo sklicali zopet občni zbor, ko bo mogoča udeležba vsem delegatom.

Končno je bilo sklenjeno, da bo »Sadjar in vrtnar« prihodnje, jubilejno leto (30 let) izhajal četrtletno, v obliki zbornika, če se razmere ne bodo spremenile.

Iz Spodnje štajerske

— Vaški popoldnevi in večeri. Ni še dolgo tega, ko so začele krajevne skupine štajerskega Heimabunda prirejati po vseh popoldanske in večerne sestance. Spodnja štajerska takih prireditev prej sploh ni poznala. To so sestanki, na katerih dajejo zastopniki stranke prebivalstva razne informacije in navodila, obenem se pa kmeeško ljudstvo na njih porazgovori o svojih zadevah. Zdaj prireajo vse krajevne skupine redno take sestance, ki se jih v vedno večjem številu udeležujejo stari in mladi.

— Gibanje prebivalstva v Mariboru. V drugi polovici septembra je bilo v Mariboru 76 novih grobov. Otok je bilo rojenih 120 in sicer 58 dečkov in 62 deklic. Poročilo se je pa 38 parov.

— Prazniki žetve. V Nemčiji prireajo vsako leto praznik žetve ob njenem zaključku. Letos je prvič praznovala ta praznik tudi Spodnja štajerska, in sicer včeraj. Po starem običaju je na vseh sedežih krajevnih skupin štajerskega Heimabunda

krajevni vodja kmetov izročil vodji krajevne skupine žetveno krono in vse prebivalstvo je prisostovalo temu simboličnemu obredu, da tako izrazi ob zaključku žetve odnosno pospravljanja letine tudi na zunan kmetovalcu svojo zahvalo. Notranji in ministar za narodno prosveto in propagando sta pa letos odredila, naj ob prazniku žetve izostane splošno izobesjanje zastav in okrasitev poslopj.

— Okrožni dan v Brežicah. 17. in 18. t. m. bo prirejen v Brežicah okrožni dan, združen z raznimi prireditvami.

— Nova grobova. V Mariboru je umrla zasebnica Josipina Pita-Urbacek, stara 75 let. V Framu pri Mariboru je umrla Cecilija Čretnik roj. Lesjak, stara 64 let.

— Trbovlje so dobile novo sportno igrišče. Včeraj je bilo v Trbovljah svečano odprto novo sportno igrišče, zgrajeno na prejšnjem igrišču nogometnega kluba. Trboveljski sportni klub je razširil in preuredil to igrišče z lastnimi močmi. Sport-

nikom so pomagali vojniki. Prvo lopato je zasadil okrožni vodja Eberhardt. Včeraj je bilo v okviru svečane otvoritve novega sportnega igrišča več sportnih prireditev: zlasti lahkoatletskih. Za zaključek je bila prirejena nogometna tekma, na kateri je nastopilo mestno dunajsko policije proti trboveljskim nogometašem.

— Odlikovanje. Z železnim križcem I. razreda je bil odlikovan korporal Avgust Merčnik iz Vuhreda. Že lani v juniju je bil odlikovan za hrabrost z železnim križcem II. razreda. Odlikovanec je sin pokojnega železniškega uradnika Lovrenca Merčnika iz St. Lovrenca na Pohorju.

— Najboljša nemška predavateljica v Mariboru. V sredo je predavala v Mariboru najboljša nemška predavateljica Asta Südhauß. Njeno predavanje je obsegalo vrsto najlepših nemških balad. Asta Südhauß je prava umetnica v recitaciji in za njen nastop je vladalo v Mariboru veliko zanimanje.

SPORTNA NEDELJA

Spet ima nogomet glavno besedo

Začetek nogometnega prvenstva v Italiji — Na Hrvatskem v korist Rdečega križa — Švedska - Danska 2:1

Ljubljana, 5. oktobra.

Po letnih počitnicah, ki so trajale po raznih državah različno dolgo, so se sedaj že povsod pojavili nogometaši znova na igriščih. Po prvih prijateljskih poskusih so se zopet lotili resno svojih nalog in v skoraj vseh državah že tečejo prvenstvena tekmovanja v eni ali drugi obliki.

Za Madžari, Nemci, Švicarji, Francozi so prišli na vrsto tudi Italijani. Po treh pokalnih terminih je bila včerajšnja nedelja prva prvenstvena. V boj so šli vsi trije razredi, tako da je nastopilo nekaj tisoč aktivnih igralcev nogometa. Še znatno večje je bilo seveda število tistih, ki so jih prišli izpodbujati. Mnoga moštva so se med počitnicami z nakupi ali prodajami zelo spremenila. Z odločitvami v lanskem prvenstvu so se deloma spremenili tudi nasprotniki v posameznih divizijah. Oboje je zbujało zanimanje, da so bile tribune in stojišča povsod natrpana. Pa ko bi tudi ne bilo teh sprememb, bi jih bilo še vedno povsod prisotnih toliko, da bi morali znova priznati in podpreti staro resnico, da je nogomet še vedno najpriljubnejša sportna igra.

Ze včerajšnja nedelja je prinesla velika presenečenja, ki bodo še bolj stopnjevala zanimanje za nadaljnji razvoj prvenstva. Torino na primer, ki je pritegnil v svoje moštvo tri reprezentativne igralce Venezije, torej Triestine, je bil poražen! Pa ne samo to: med poraženimi je tudi Venezia, ki je bila lani dolgo eden glavnih kandidatov za prvaka. Roma je sicer zmagala, vendar z najtesnejšim rezultatom. Novinec Bari je na svojih tleh sigurno obvladal Ligurio, medtem ko je Vicenza v Genovi slaboreprezentno »nogometni« krs v najvišji skupini. Dve tekmi sta ostali neodločeni, tako tudi ona med Lazio in Triestino v Triestu, kjer se vseh 90 minut ni našla noga, ki bi porinila žogo v mrežo.

Rezultati posameznih tekem v diviziji A so bili naslednji:

Rim: Roma-Florentina 1:0 (0:0);
Genova: Genova-Vicenza 6:1 (1:1);
Torino: Juventus-Milano 1:1 (0:0);
Livorno: Livorno-Venezia 2:1 (0:1);
Milan: Ambrosiana-Torino 1:0 (0:0);
Bari: Bari-Liguria 2:0 (1:0);
Bologna: Bologna-Atalanta 2:0 (0:0);
Trieste: Triestina-Lazio 0:0.

K tekmi v Bologni naj pripišemo, da je oba gola v drugem polčasu dosegel Matosić. Zanimivo je tudi, da je izid tekme v Triestu med Lazio in Triestino enak lanskemu in predlanskemu.

V diviziji B je najvišjo zmago dosegla Padova, ki je na svojem igrišču igrala s Pescaro, najpomembnejšo po Cremonese, ki je v Lodiju premagal Fanfullo. Ostali trije novinci so se odrezali slabše: Anconitana je doma izgubila, Palermo in Mater pa sta remizirala.

Rezultati so v diviziji B tile:

v Modeni: Modena-Alessandria 1:1, v Bresciji: Brescia-Novara 1:0, v Anconii: Anconitana-Pro Patria 1:2, v Spezii: Spezia-Pisa 1:1, v Padovi Padova-Pescara 3:0, v Rimu: Mater-Savona 1:1, v Lodiju: Cremonese-Fanfulla 2:1, v Palermu: Palermo-Udinese 2:2 in v Napoliju: Napoli-Siena 3:2.

Concordia — Gradjanski 2:1 (1:1)

V Zagrebu so včerajšnje nedeljo pripravili obilen spored v korist blaginje Rdečega križa. Dopoldne so imeli glavno besedo nižerazredni klubi, popoldne pa prvorazredni. Zanimanje za tekme je bilo znatno in je glavna tekma med Concordio, ki je letošnji hrvatski prvak, in Gradjanskim privabila celo nad 5000 gledalcev. Bili so zadovoljni, saj so igralci predvajali lep in borben nogomet, čeprav je šlo samo za prestiz.

V prvi popoldanski tekmi sta se sestala Hašk in Železnikar. Hašk je bil za razred boljši in je z lahkoto zmagal 3:0 (2:0). Rezultat bi mogel biti zaslužen celo višji. Najboljši pri Hašku so bili Kacian, Kleščić in Kokeza.

V glavni tekmi sta nastopila najhujša rivala iz nedavno zaključene prvenstvene borbe. Gradjanskemu se je ponudila lepa prilika, da vsaj v prijateljski tekmi pokaže, da je bila Concordija zmaga bolj slučajna. To je bržkone želela tudi večina gledalcev. Želja pa so jim ni izpolnila, čeprav sta obe moštvi nastopili kompletni. Concordia je bila boljši protivnik in je zmago zaslužila.

V prvem polčasu je bila igra ravnoopravna, kar je prišlo do izraza tudi v rezultatu. Najprej je bil uspešen za Gradjanskega Welfa, takoj nato je izenačil Ajbek od Concordie. V drugem polčasu je Concordia prevladovala do zadnjih minut, ko je prišel Gradjanski zopet do sapa, toda že prepozno. Kmalu po otvoritvi je sredini napadale Concordie Maradoni zabil vodilni gol, kar je potem ostalo do konca, tako da se je tekma končala 2:1 za Concordio. Sodil je Marek.

Rokoborba:

Hrvatska — Slovaška 4:3

V Zagrebu je bila v soboto zvečer mednarodna tekma v grško-rimski rokoborbi med predstavnistvoma Hrvatske in Slovaške. Moči so bile precej izenačene, tako da

je odločila šele zadnja točka.

Najprej je vodila Hrvatska 2:1, nakar so Slovaki izenačili na 2:2. Hrvat Mesner je v srednji kategoriji zmagal in dvignil na 3:2. Slovaki so v poltežki zopet izenačili na 3:3. V zaključni težki kategoriji sta se borila Hrvat Gerovac in Slovak Crnad. Gerovac je kmalu uveljavil svojo premoč in Hrvatska je zmagala 4:3.

Švedi znova zmagoviti

Po zadnjem velikem uspehu v Berlinu so švedski nogometaši včeraj nastopili proti Dancem. Tudi Danci niso bili kos, čeprav so se jim krepko upirali. Tekma se je končala 2:1 za Švedsko.

Nov sistem kaznovanja igralcev

V zvezi z novimi smernicami za pobijanje preostre in nepravilne igre in nediscipliniranega vedenja igralcev med tekmo je Italijanska nogometna zveza določila, da od včerajšnje nedelje naprej izključitve in opozorila o nepravilnih in nediscipliniranih nastopih igralcev v sodniških in nadzornih poročilih ne bodo imela za posledico takojšnjo disciplinskega postopka kazenskega odbora. Pač pa bo kazenski odbor vsak izključitev in vsak opomin zabeležil v osebnem izkazu igralca z določenim številom točk. Čim bo igralec dosegel v naprej ugotovljeno vsoto kazenskih točk, ga bo kazenski odbor avtomatično izločil iz prvenstvenega tekmovanja v določenem letu. Če bo isti igralec naslednje leto ponovil prestopke in dosegel zopet ugotovljeno vsoto kazenskih točk, mu bo odvzeta zvezna igralna izkaznica. Vsak opomin ali ukor bo imel za igralca posledico, da bo kaznovan v denarju, in sicer v višini šestine ali tretjine njegovih mesečnih klubskih dohodkov. Kazni se bodo stekale v igralski podporni fond. Za najkorektnije igralce bodo razpisane posebne nagrade. Obenem v uvedbo novega sistema kaznovanja so včerajšnje nedeljo prestele vse že izrečene kazni.

Nastop Švedov v Berlinu

V terek so na olimpijskem stadionu v Berlinu nastopili švedski lahkoatletci, ki so v nedeljo zmagali v Budimpešti. Slabo vreme je grozilo, da bi prireditve onemogočilo. Napolned se je le toliko razvedrilo, da se je tekmovalce lahko začelo. Švedi, ki so prišli v Berlin le nekaj ur pred nastopom, so zapustili najboljši vtis. Haegg je z lahkoto zmagal v teku na 2000 m. Ugajali so tudi Pettersson v metu kopja, oba Larssona v tekih, Lidman v tekih čez zapreke ter Berg in Westling v metih. Med Nemci je Harbig uspešno revanžirani se Franzenu za nedavni poraz v teku na 400 m. Mellero-wicz je dosegel dve zmagi na sprinterskih proгах.

Navajamo naslednje najvažnejše rezultate: 100 m: 1. Mellero-wicz 10,9; 200 m: 1. Mellero-wicz 21,7; 400 m: 1. Harbig 48,5; 2. Franzen 49; 800 m: 1. Andersson 1:57,1; 2000 m: 1. Haegg 5:28,4; 5000 m: 1. Larsson 15:18,2; 110 m čez zapreke: 1. Lidman 14,9; 400 m čez zapreke: 1. Larsson 54,1; skok v daljino: Wagemans (N) 7,25; met kopja: 1. Pettersson 64,26; met kroglice: 1. Berg 14,49; met klavira: 1. Storch (N) 55,40; 2. Erickson (S) 54,19; met diska: 1. Westling (S) 46,61.

Odpovedan lahkoatletski meddržavni dvboj

Sportni list »Gazzetta dello Sport« javlja iz Rima, da je bil po sporazumu med italijansko in madžarsko lahkoatletsko zvezo lahkoatletski dvboj Italija-Madžarska, ki bi moral biti zadnje soboto in nedeljo v Bologni, odpovedan. Vršil se bo prihodnje leto.

Pridelovalec krompirja in fižola

Ljubljana, 5. oktobra. Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino opozarja vse pridelovalce krompirja in fižola, da morajo na podlagi uredbe Visokega komisariata št. 166 z dne 29. avgusta 1942-XX (Sl. list št. 69) vse prideleke krompirja in suhega fižola te letine prijaviti Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu v 10 dneh po spravilu.

Ves prijavljeni pridelek je pod zaporo na razpolago Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu. Prehranjevalni zavod bo ves odvečni pridelek krompirja in fižola odkupil potom občine. Vsaka prodaja ali kakršna koli odjutev je prepovedana.

Pridelovalec sme obdržati za potrebe družine, za seme in za živinorejsko porabo naslednje najvišje količine, katere pa je treba tudi šteti v prijavo iz prednjega člena: 1.) neposredni pridelovalec za sebe in za vsakega člana družine, ki se pri njem vzdržuje: 120 kg krompirja in 10 kg fižola; 2.) posredni pridelovalec za sebe in za vsakega člana družine, ki se pri njem vzdržuje: 80 kg krompirja in 8 kg fižola; 3.) za vsak hektar zemlje, ki se posadi: s krompirjem 20 stotov, s fižolom 150 kg; 4.) za vsako svinčje, določeno za pitanje: 1 stot krompirja, če prideluje koruzo, ali 2 stota, če koruze ne prideluje.

Pridelek pod zaporo po čl. 2. te navedbe odkupuje, zbira in razdeljuje Pokrajinski prehranjevalni zavod, pri čemer pritegne po potrebi v pomoč za to pooblaščenega ustanove ali tvedke.

Prepovedan je prevoz kakršne koli količine krompirja ali fižola, če ga ne spremlja posebna prevoznica, ki jo izda Pokrajinski prehranjevalni zavod.

Kdor koli bi se delno ali v celoti ne odzval oddaji pridelka, bo kaznovan v smislu čl. 6. omenjene navedbe, in sicer z globo do 5000 lir in z zaporom do 2 mesecev.

Pozivamo pridelovalce, da oddajo preko občinskih preskrbovalnih uradov ves pridelek, ki presega njihove lastne potrebe.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega Zbora

objavljata:

z ozirom na razglas 24. aprila t. l.:

Dne 26. septembra je v Ljubljani ustrelil neki komunist agenta javne varnosti Slovenca Josipa Habjana.

Z ozirom na razglas z dne 24. aprila je bilo ugotovljeno, da je potekel rok, predviden za aretacijo krivcev navedenega zločina. Zaradi tega je bila odredjena ustrelitev starih oseb, ki so zagotovo krive teroristične in komunistične delovanja.

Eksekucija je bila izvršena dne 29. septembra ob 9.30.

Beleznica

KOLENDAR

Danes: Ponedeljek, 5. oktobra; Placid. DANASJE PRIREDITVE
Kino Matica: Sneguljčica.
Kino Slaga: Brez obzorja.
Kino Union: Na razpotju.
Kino Moste: Vizija na jezeru in Suzana.

Koncert Ljubljanskega kvarteta ob 18.30 v veliki Filharmonični dvorani.

Umetniška razstava akad. slikarja Tine-ta Gorjupa v Jakopičevem paviljonu odprta od 9. do 18. nepretrgoma.

Razstava slikarja Miloša Sušteršiča »Dolenjska vase« pri Obersnelu na Gospo-svetski cesti, odprta od 9. do 18.

DEŽURNE LEKARNE
Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Zanimiva umetnostna razstava

Ljubljana, 5. oktobra.

V znani Obersnelovi galeriji na Gospo-svetski cesti je bila včeraj dopoldne tudi uradno odprta prva samostojna umetnostna razstava mladega slikarja Miloša Sušteršiča. Na otvoritve so prišli Kr. tiskovni ataše dr. De Cecco Attilio kot zastopnik Eksc. Visokega komisariata, zastopnik poveljnika XI. Armadnega Zbora Eksc. Maria Robottija, poročnik Fernando Carocci, predsednik Narodne galerije dr. Windischer, prof. Cassano in drugi odličniki, medtem ko je bilo ostalega občinstva toliko, da je bil razstavi prostor pretesen.

Mladi umetnik je postavil na ogled nad 30 izključno novih del, od katerih so vse pokrajine, razen starih portretov. Razstavljena dela zgornjo pričajo o velikih možnostih slikarja, ki je imel zelo težko življenje in so mu mnogokrat skoraj nepremostljive zapreke zastavljale pot. Njegova dela so naredila na obiskovalce najboljši vtis.

Novo razstavo v Obersnelovi galeriji smemo upravičeno imenovati »Dolenjska vase«, saj je mladi umetnik zajel celo vrsto motivov Dolenjske, ki se odlikujejo tako po svojskemu slogu kakor po živahnosti barv in svežini. Sušteršičeve pokrajine so dovršene, nedostaja

Izpred okrožnega sodišča

Peter je izkopal v stropu nad stanovanjem neke gostilničarke štiri luknje — Toda zakaj? — Ali je hotel do denarja ali do svojega dekleta?

Ljubljana, 5. oktobra. Mizarski vajenec Peter Živi nečje za robu mesta. Maja je dopolnil 17. leto in čeprav ima že svoje dekle, svoje skrbil, majhne skrivnosti in težave, se bržkone ni zavedal, da je stopil v važno novo življenjsko razdobje. Družba mu je že naložila osebno odgovornost. S 17. letom postane mlad človek pred kazenskim zakonom toliko odgovoren, da ga smejo sodniki obsoditi na zaporno kazen, če ga spoznajo za krivega. Sodniki smejo kaznovati sicer mladoletnika že prej, če po 15. letu. Toda le v izjemnem primeru: če stori v zavodu za vzgojanje ali v zavodu za poplavljanje ali izven zavoda zločin (kaznivo dejanje, ki zanj predpisuje kazenski zakon smrtno kazen, robijo ali zatčenje od 1 leta do smrti) in spozna sodišče, da je bil že toliko zrel, da je mogel pojmovati naravo in pomen svojega dejanja in se po tem pojmovanju ravnanj. S 17. letom pa prestane nezakonsko, mlad človek že nosi odgovornost za svoja dejanja in če je treba, mora sprejeti zanj tudi kazni. Seveda je ta omejitev vse do 21. leta, ko sprejme družba mladega človeka v svoje občestvo kot polnopravnega in enakopravnega člana in zahteva od njega polno odgovornost za njegova dejanja.

Vsega tega Peter najbrž ni vedel. Ko bi bil vedel, bi morda ne prišlo do tega, da je moral te dni dati odgovor pred sodniki za dejanje, ki nosi na zunaj vse znake predrzne vlomilskega podviga. Podčrtujemo na vnos. Saj je bil Peter, ki je za svoja leta visok fant, nežnega obraza, mehkih, prav nič moških potez, skrajno molčeč. Pred sodniki je stal zardeli, na ustnicah mu je igral smehljaj, kakor da se ne zaveda, kakšna nevarnost mu grozi. Zdelo se je, da je vdan v usodo, kakor bi bil doma pred očeti, ki mu za preobsejnost porednosti grozi s palico v roki. Ve, da bo tepen, pa mu je malo mar. Če že mora biti, bo pač prešel, potem pa bo itak zopet vse tako, kakor je bilo prej. Tudi oče bo kmalu pozabil. V Petrovih očeh ni bilo splašnosti človeka, zavedajoč se, da ga hoče družba prvič ožigati. Ni bilo nemirne napetosti, ki izdaja notranje trpljenje v izpreletanju bojazni in upanja, ki objema vse čute, napenja živce in poganja kri. Peter je bil s svojimi izjavami zelo nerododaren.

Brez obotavljanja je priznal vse, kar je bilo napisano v obtožnici. Na podstrešju gostilnice, kamor je pogosto zahajal pit malinovce, šabose, liker in kjer so ga poznali vedno kot poštenega, marljivega fanta, je izkopal s krampom, ki ga je našel na pod-

strešju, štiri luknje v stropu nad stanovanjem gostilničarke. To je povedala obtožnica in skoro samo to je ponovil tudi Peter.

Vendar je fant s svojo molčečnostjo, z vsem svojim nastopom dajal vtis, da nekaj krije. Nekaj, kar bi morda zaupal človeku, ki bi mu bil blizu kakor spovednik in prijatelj. Njegov zagovornik to gotovo ni bil. Sedel je za zagovorniško mizo kakor sedi navaden poslušalec. Bila sta skoraj tuja kakor z državnim tožilecem, ki je čutil, da s suhoparnimi besedami obtožnice, s stavki v strogo uradnem stilu, še daleč ni vse pojasnjeno. Državni tožilec je bil tisti, ki je poskusil priti mlademu človeku bliže. Seveda je bilo tedaj že prepozno. Ne samo, da si je Peter pripravlil svojo čudovito masko preden je stopil v dvorano, ne, besede, iskreno in razkrivajoč njegovo notranjost, najintimnejši svet, mu je branila tudi prisotnost očeta, brata in drugih, ki jim gotovo ne bi odkril, kaj ga je zavedlo k dejanju, ki ga je opisala obtožnica.

Samo enkrat smo imeli občutek, da je nekdo prijel prav blizu njegove skrivnosti. Nekdo je dejal, da je luknje izkopal, ker je hotel k svojemu dekletu. Tedaj se je Peter nemirno zganil in povesil pogled, kakor da bi se bal, da bo že z njim več izdal, kakor bi mu bilo ljubo. Nihče pa tega ni opazil, ali vsaj ni smatral za važno. In vendar je bil bržkone ključ do razumevanja prav v tem.

Peter je na vprašanje sodnikov dejal, da bi bil vzel gostilničarki samo 300 lir! Hotel si je kupiti sadja! Ne bi bil vzel več, čeprav bi imela tisočake! Toda zakaj prav samo 300? Peter ni hotel povedati, rdečica v njegovem obrazu je vidno temnela, begal je s pogledom od državnega tožilca do sodnikov in svojega branilca. Ko je videl, da vsi pričakujejo le pojasnila in da mu nobeden ne bo priskočil v zaščito na pomoč, je molčal in ni hotel pojasniti, zakaj samo toliko.

Državni tožilec je kratko zahteval obsojdo po obtožbi. Stori je svojo uradno dolžnost, ne da bi skušal še posebej vplivati na sodnike. Branilec je bil še premalo in premalo izkušen, da bi bil dodelal svojo odgovorno dolžnost.

Sodniki so Petra obsodili na 3 mesece zapora pogojno za dve leti. Fanta so prepuščili očetu, ki se mu je morda prvič posvetilo, da je treba takega mladostnika priključiti k sebi kot prijatelja in mu uravnati pot v pošteno življenje drugače kakor s palico in zmerjanjem.

DNEVNE VESTI

— Nesreča, pri kateri se je avto trikrat preokotalil. Avto zveze poljedelcev, namenjen v Tresigallo je nedaleč od Ferrare areal tovorni avto naložen s sadjem in prihajajoč iz Baure. Ob sta vozila s precejšnjo hitrostjo. Tovorni avto je zadel prav rahlo v bok osebnega in bilo je dovolj, da je izgubil slednji ravnotežje, ter se je trikrat prevrnil. Očividci nesreče so bili neki kolesarji, ki so naglo prišli na pomoč, zlasti da bi pomagali soferju. Bila je izredna sreča, da je bil sofer skoro nepoškodovan. Avto pa se je skoro popolnoma razbil.

— Na mostu ga je obšla slabost, padel je v globino in se ubil. 53 letni dr. Alberto Gravin in de Torina se je že dalj časa zdravil v sanatoriju v Cremenju. Gravin je večkrat napadla slabost. Tako ga je obšla tudi v četrtek prav, ko je bil na sprehodu in je korakal čez most Vittorio v Cremenju. Naslonil se je na ograjo, pri tem pa je izgubil ravnotežje in padel 97 m globoko v ozek prepad pod mostom. Našli so ga popolnoma razbitega in mrtvega.

— Usodne posledice radovednosti. 13-letni Battista Dino Caspani se je neznanu kako spazil v delavnico Petra Radicea, ki izdeluje žeblice. Iz radovednosti se je preveč približal nekemu stroju v obratu in zajela ga je transmisija. Dekle je umrl nekaj ur po prenosu v bolnico v strašnih bolečinah.

— Vreče moke so zajele tatu. Nevsakdanje presenečenje je doživel trgovec Gelindo Telo iz Gardone Val Trompia. Ko je v sredo jutraj vstopil v svojo trgovino, je takoj opazil, da je nekdo ponovil v vmioli. Hitro je pregledal vse prostore, da bi ugotovil, ali so mu tatovi napravili kaj škode. Skoro prestrašil se je, ko je v sobici za trgovino zagledal nekega neznanca sedečega z vrečo moke na kolenih na zaboji in mirno spečega. Hitro je poklical karabinierje, ki so Umberta Bosija, kakor se je pisal neznanec, zbudili in ga pripravili, da je pojasnil, kaj se je zgodilo. Bosni je povedal, da je hotel krašiti. Ko si je na položaj na rame vreče moke, je padel. Vreča mu je padla na kolena, obnem pa so se zvalile nanj tudi druge vreče moke in ga tako zasule, da se ni mogel gneti. Bil je ujet in je v tem položaju tudi kasneje zaspal.

— Ker je bila nevesta vpisana kot moški. Uradniku anagrafskega urada v Desiju se je v četrtek predstavil 27 letni Brunone Cassumagnaghi, ki je prošil za listine svoje neveste s katero se je hotel te dni poročiti. Ker uradnik ni mogel najti v kartoteki lista s podatki neveste, ki naj bi bila rojena l. 1919, je šel listat rojstno knjigo. Z začudenjem so tam ugotovili, da je nevesta ob rojstvu bila vpisana, da je »moškega spola«. Res so potem tudi v kartoteki našli list, ki se je glasil na Aleksandra mesto na Aleksandrino. Čeprav so takoj posredovale nevestina mati, njena vzgojiteljica in nevestina sestra, ni nič pomagalo. Da bo Aleksandrina priznana pred oblastmi za žensko, bo moralo izdati zadevno odločbo pristojno sodišče. Poroko so morali odložiti.

— Učitelji uvrščeni v skupine državnih uslužbencev. Začetek šolskega leta 1942-43 je v Italiji obnem tudi začetek nove ureditve službenega položaja mestnih in podeželskih učiteljev. 120.960 učiteljev je bilo po novem uvrščenih kot enakovredni člani v skupine drugih državnih nameščen-

— Jesen zapira kopalnice. V Milanu so te dni zaprla svoja vrata vsa mestna kopalnica. Letos so v 6 največjih milanskih kopalnicah imeli skupno 580.452 kopalcev, kar je za 152.007 več kot lansko leto. Največ kopalcev je posetilo kopalnice 12. julija, ko jih je bilo skupno 20.177.

— Smrt rokojorca med vežbanjem. V dvorani nekdanjega gledališča Rossini v Genovi se je pripetil v četrtek zvečer žalosten dogodek. Tamkaj so se vežbali mladenci v grško-rimski rokojorbi, med njimi tudi 17 letni Renato Rivanera in 16 letni Emilio Capello. Nenadoma je Rivanera omahnil in nekaj trenutkov zatem izdihnil. Policija je uvedla preiskavo, da bi ugotovila, ali zadene Cappella kakšna krivda za smrt tovariša. Cappello je zanikal, da bi bil udaril Rivanero s prepo-vedanim udarcem, ali da bi ga bil vrgel. Trdil je, da je Rivanera nenadoma padel po tleh in je izgledalo, da je popolnoma izčrpan. Možno je, da je smrt nastopila zaradi notranje poškodbe. Truplo pokojnega bodo raztelesili, osumljenca pa tako dolgo pridržali, da se pojasni, koliko ga zadene krivda za smrt tovariša.

— Podporno društvo žel. uslužbencev in upokojencev za ljubljansko pokrajino v Ljubljani, Sv. Petra cesta 25, bo imelo svoj redni letni občni zbor za l. 1941 in 1942 dne 18. oktobra ob 8. uri v dvorani Glasbene družba »Sloga«, vhod iz Pražakove ulice. Dobro.

— Nesreče. V zadnjih dneh so se pripetile številne nesreče in v ljubljansko bolnico so prepeljali naslednje ponesrečence: Anton Janež, 16-letni poljski delavec z Blok, si je pri padcu s senika zlomil desnico. — Ivan Hribar, 16-letni delavec iz Borovnice, si je pri delu poškodaval desno koleno. Marija Reja, 61-letna zebesnica iz Ljubljane, si je pri padcu v sobi zlomila desnico. — Ivana Blaž, 71-letna posetnica iz Tomačevega, si je pri padcu z voza zlomila levico. — Alojza Babnika, 20-letnega kovaškega pomočnika iz Dolin, je konj, ko ga je podkopal, brcnil v prsi. — Marija Povše, 30-letna žena kurjača, se je usekala v levico. — Jožef Koren, 57-letni vpokojeni stražnik, ki ga je na Bleiweisovi cesti podrl neki avtomobil, je podlegel ranam v bolnici kmalu po prevozu. — Fr. Grdadolnik, 56-letni posestnik iz Vrzdence pri Horjulu, si je pri padcu na stopnicah zlomil levico. — Pavlo Božnar, 15-letno hčer posetnika z Iga, je pritisnil voz v truh, ima precej hude notranje poškodbe.

IZ LJUBLJANE

— Tudi prva oktobrska nedelja lepa. Včerajšnje krasno jesensko vreme — še skoro bolj poletno kakor jesensko — je izrazilo na prosto številne meščane. Že na vse zgodaj so bili na nogah gobarji in »rabarclci kostonja. Nekateri so vstali celo, še preden se je zdanilo. Megla se je razpršila precej pozno, zato je pa solnce tem lepše sijalo popoldne. Zelo živahno je bilo dopoldne na promenadi. Kljub tako lepemu vremenu pa ni bilo mnogo ljudi le na sprehajališčih, temveč tudi v gledališču, kinematografih in tistih gostilnah, ki sprejemajo predvsem nedeljske goste. V nekaterih gostilnah je bil takšen naval, da marsikdo ni mogel dobiti prostora. Včeraj se je pač še kazal močan vpliv »prvega«.

— Koncert Ljubljanskega kvarteta, ki bo drevi ob pol 7. uri v veliki filharmonični dvorani bo imel naslednji spored: 1) Boccherini: Godalni kvartet op. 33 št. 6 v a-Duru; 2) Beethoven: Godalni kvartet op.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 18. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA TELEF. 22-41

Ne zamudite posetiti prekrasno Walt Disneyjevo umetnino

Sneguljica

Film za staro in mlado!

KINO UNION TELEF. 22-21

Komu gre prednost: poklicu ali ženi?

Na razpotju

Isa Pola, Rossano Brazzi, Filippo Scelzo I. t. d.

KINO SLOGA TELEF. 27-30

Eden najlepših pustolovskih filmov

Senza cielo - Brez obzorja

Isa Miranda in Fosco Giachetti

59 št. 1 v f-duru; 3) Dvofak: Godalni kvartet op. 34 v d-molu. Ljubljanski kvartet tvorijo člani Leon Pfeifer I violina, Albert Dermelj II violina, Vinko Šušteršič, viola, Cenek Šedlbauer celo. Koncert nam bo nudil velik umetniški užitek, zato obisk najpogostje priporočamo. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice. Opozorjamo na točen začetek.

— Brivske in frizerske mojstre opozorjamo na spremembo delovnega časa. Obratovalnice smejo biti odprte v zimskem času od 7.30 do 12.30 in od 14.30 do 18.30, ob sobotah in pred prazniki do 19. Predpisane delovnega časa se je točno držati.

— Iz zvezi z romanom Mire Pucove: Tiha voda, ki izide v kratkem v »Jutrovi« zbirki »Dobra knjiga«, opozorjamo na izvirni roman iste pisateljice: Obraz v zrcalu, ki se dobi v Knjigarni Tiskovne družbe po nevišani ceni vezan v pol usnje za 60 lir, v platno 50 lir.

— Krompir na živilske nakaznice razen že objavljenih trgovcev prodajajo tudi še trgovine: Anton Legat na Miklošičevi cesti 28, Marija Kovačič na Miklošičevi cesti 34, Adolf Jurca v Kolodvorski ulici 32, Miroslav Urbas v Slomškovi ulici 13, Fani Slamberger v Središki ul. 7, Vladimir Lavžir v Zelenci jami 17, Franc Kačar na Sv. Petra c. 67, Ivanka Langus na Vidovdanskic c. 2, Marijeta Tomšič v Kolesijski ul. 25, »Ekonom« v Kolodvorski ul. 8 in Smrkoli Albin v Vošnjakovi ulici. Sedaj torej odajda krompir toliko trgovin, da se upravičeni lahko razdele ter ni treba nikjer več gneti niti čakanja.

— Jesenska jutra, poletni popoldnevi. Doslej so bila v tem mesecu že vsa jutra meglena, davi je pa bila megla še posebno gosta, tako da je iz nje prišlo. Jutra so zdaj res že jesenska, vendar še sorazmerno topla, popoldnevi so pa še skoraj poletni. Tako je v soboto znašala najvišja temperatura sredi mesta 24,30 ter je bila najvišja v tem mesecu. Precej toplo je bilo tudi včeraj, ko je znašala najvišja temperatura 23,70. Današnja minimalna temperatura je precej visoka, 12,9, pač zaradi goste nočne megle. Zračni pritisk je še vedno precej visok, tako da smemo pričakovati še sončno vreme.

— Na II. državnih mešanih meščanskih šol v Zg. Šiški bo naknadno vpisovanje za učence, ki niso mogli pravočasno dobiti potrdil o plačnem davku, dopoldne dne 9. oktobra (petek) v stranskem sopleh dr. Krekove gospodinske šole v Zg. Šiški.

— Iz Odreke za stado, mačkobe, mlo in krompir bo mestni preskrbovalni urad začel sprejemati v torek 6. t. m., ko pridejo na vrsto trgovci z začeticami G do J, v sredo 7. t. m. trgovci z začeticami K in L, v četrtek 8. t. m. trgovci od M do O, v petek 9. t. m. trgovci od P do S, v soboto 10. t. m. trgovci od Š do Z in v ponedeljek 12. t. m. trgovci z začeticami A do F. Prosimo, naj se trgovci brez izjeme zanesljivo ravnavajo po tem razporedu. Odreki morajo biti vsi prežigosani s trgovčevimi štampiljki. Odrezkom morata biti priložena dva enaka seznama po dolžbenem vzorcu. Obnem sporočamo upravičencem, da bodo za mesec oktober na vsako živilsko nakaznico dobili po 200 gramov prešnega mlaša in po 218 del olja.

— Iz Dobavo cementnih kanalskih cev je razpisal mestni tehnični oddelek za skupni znesek 60.000 lir. Licitacija bo 19. oktobra ob 11. uri v kresiji, soba št. 2, II. nadstropje s stopnišča na Nabrežju 20. septembra. Vadij 3000 lir je treba najpozneje na dan licitacije do 10. ure založiti v mestni blagajni.

— Iz Pogreb Jožeta Korena bo danes ob 14.30 iz kapelice sv. Jakoba na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

— Pogreb Jožeta Korena bo danes ob 14.30 iz kapelice sv. Jakoba na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Malo jezikovne paše

Jezik je kljub vsemu zelo gibčen organ. Pravimo: »Človek bi si jezik polomil«, a si ga vendar nihče ne polomi, kakor si tudi ne skrhata peresa, čeprav ni v poštenem ter iskrenem odnosu do slovenščine.

Morda bo pa kdo rekel: »Sam se ugriznil najprej v jezik, potem šele opletaj okrog sebe!« — Res, včasih je koristno, da se človek kam ugrizne, preden odpre usta, še več prilike pa ima kljub temu, da »grize besede«. To častno nalogo sicer pri nas opravlja marsikdo, a zaradi tega ni nič manj jezikovnega plevela, da ga ostane še dovolj za našo pašo. Nič čudnega bi ne bilo, če bi nam kdo, ki tudi grize besede, očital, češ, da tudi nismo v poštenem odnosu napram jeziku.

Vidite, tudi ob tej besedi si ni še nihče polomil jezika; »naprma« spada med tisti jezikovni plevel, ki požene kdove kdaj in kje kakor sam od sebe. Ne spada v slovenski besedni zaklad, saj te besede ne poznajo narečja (glej v »Pleterniku«!) in ne prava književna slovenščina. Ne smete pa zamenjavati književne slovenščine s pisarniško slovenščino! Besede »naprma« si tudi nismo mogli izposoditi, saj je ne moremo najti v nobenem slovanem ali katerem drugem jeziku. Zgodovina njenega nastanka je zelo skrivnostna, a najbrž ni tako zanimiva, da bi morali stikati za njo.

Pet edicij Glasbene Matice

Denarna sredstva za nje je dobila iz Ducejeve podpore našim glasbenim zavodom

Ljubljana, 5. oktobra. Iz istega denarnega vira, kakor svoje prejšnje edicije, t. j. iz Ducejeve podpore, ki jo je razklonil našim glasbenim zavodom, je Glasbena Matica izdala pet novih zvezkov s številkami 221—225. Skladatelj, ki so v njih zastopani: so Matija Tomc, Sancinova Mirca in Gallus-Petelin. Tomc je prispeval svoj veliki zbor »Galjote«, ki je prejel nagrado ob svojemčasem razpisu Glasbene Matice. Je to daljši mešan zbor na osnidi strunah, ki sicer ne kaže ne novih harmonskih potev ne posebno izvirnih oblik, toda izpričuje veliko praktično znanje skladatelja, ki si ga je pridobil pri obdelavi naših narodnih motivov v svojih prejšnjih zborovskih delih. Na prekrasno baladno besedilo o galjoti je zložil glasbo, ki izvrstno ustreza tragični, otožni vsebini, ki tako zelo označuje velik del naših narodnih motivov iz prejšnjih stoletij. Skladba je postavljena v temeljni tonalitete (cis-mol) in je eno najboljših Tomčevih del, ki zori v svojem doganem slogu v velikega zborovskega mojstra. — Tudi drugo Tomčovo delo (Male štirinorčne varijacije na pesem od kneza Marka) kaže njegovo glavno odliko: sposobnost iz našega narodnostnega zaklada ustvarjati oblikovno in vsebinsko višja dela. Ena od redkih slovenskih štirinorčnih skladb so te varijacije, toda dostopne bodo vendarle že izvežbanim učencem, ker vzporedni terčni postopi in ne čisto preprosti akordi (tudi v zgornjem partu) ne dopuščajo uporabe na najnižjih stopnjah. Mirca Sancinova je prispevala v to novo edicijo 6 mladinskih skladb pod naslovom »Iz mladnih dni«. Vse skladbe se gibljejo slogovno po doganah poti, izrazno so izvrstno doje, za mladino kar najprimernejše, tehnično pa ne preveč lahke, mišljene so pač za nekoliko višjo mladinsko stopnjo.

Glede vseh dosedaj izšlih izdanj Glasbene Matice za mladino se nam zdi primerno povedati tole: resnično vredne skladbe te vrste se bodo gibale nekako na stopnji četrtega nižjega razreda, če bodo hotele tudi vsebinsko nekaj pomeniti. Ne trdimo, da ni

mogoče, toda je zelo težko za najnižjo stopnjo ustvariti umetniško kvaliteta dela. To se je, če pogledamo drugo literaturo, posrečilo odlično Greččinovu. Njegovi opusi 98, 99, 119, 127 in še nekateri drugi so neprecenljivi zaklad in vir oblikovno popolnih, tehnično primernih, vsebinsko nenadkriljivih skladb za otroke. — Treba je torej ustvariti literaturo, ki bo za najnižjo stopnjo imela tehnično manj zahtevne skladbe, za višje stopnje pa naj bo izrazno in vsebinsko bogatejša. Ravno Slovani so v tem oziru doslej največ prispevali, poleg omenjenega Greččinova predvsem Vite-slav Novák, čigar zbirka Mladi je dosedaj v vsej svetovni literaturi še nedosežena, in pa Čajkovski s svojim znamenitim »Albumom za mladino. Taki naj bodo vzori tudi našim skladateljem.

Zadnji zvezek je posvečen Gallusu (dvojni mešani zbor »Veni Domine«). O tem skladatelju in o popularnosti njegovih del je bilo že dovolj povedano. Tu naj poudarimo zanimivo predlavo (avtor ni omenjen, kar ni pravilno), ki postavlja Gallusov stavek v moderni taktov način. Res je, da postane tako zborovska dika nekajkolito utesnjena, toda je to vendar edin način, da se Gallusove umetnine približajo našim sodobnim zborom, ki ne morejo biti izvežbani v petju, kakor se je gojilo okrog 1600, v prosti deklaraciji brez taktovih načinov. Edino ta zvezek je tiskan v notnem rezu (in izkazuje nekaj napak, pogrešamo tudi letnice pod Gallusovim imenom) vsi stije ostali zvezki so tiskani v Kunaverjevi opalografiji, ki je dobro čitljiva. Oprema je lepa v raznobarvnem papirju. Glasbeni Matici gre velika hvala, da izvršuje delo, katerega bo v njegovi dalekosežni pomembnosti vedela do kraja čisti šele doba, ki pride za nami. Kar se tiče pobude za skladatelje pa je dolžnost naših reproduktivnih umetnikov in združenj, tako predvsem zbora Glasbene Matice samega, da skladbe, ki so izšle v Matici ediciji tudi izvajajo in dokazuje s tem njihovo izvedljivost (ki je pri modernjših za laika vselej problematična) in njihovo visoko, ali vsaj dobro kvaliteto.

Iz pokrajine Trieste

— Zvezni tajnik na obisku v Sesani. Zvezni tajnik je v petek obiskal Oddelek Cnih sraj, ki je nastanjen blizu Sesane. Spremljali so ga konzul Di Rienzo, okrožni nadzornik in predstavniki krajevnih oblasti. Kasneje je obiskal tudi legonarje bataljona Nizze.

— Nesreče. Pri delu v tovarni si je poškodoval desmo 64-letni delavec Bruno Marcelli. Zdravil se bo 3 tedne. Z rešilnim avtom so prepeljali v bolnico 50letnega mizarja Antona Duseja iz Tartinijeve ulice, ki ima veliko rano na desnici. Ranil se je pri delu s cirkularno v orožari. Iz malenkostnih vzrokov sta se spri 35letna zasebna Bruna Furlanova v ulici dell'Eremo in Irma De Stefani. De Stefanijeva je bila napadalejša in je pretele Furlanova s palico. Furlanova je dobila tako hude udarce po rami, rokah in nogah, da se je morala zateči v bolnico, 69letni Ancello Borsattijevo je v večernih urah povozil na trgu Perugino neznan kolesar. Starka je pri padcu dobila poškodbo po glavi. Če ne bo komplikacij, bo zdrava čez osem tednov. 54-letni Ferruccio Martignano, stanujoč na Guardielli, je padel s tramvaja. Odnesel je poškodbe lažjega značaja po obrazu. S tramvaja je padla tudi 17letna Antonija Lo Presti. Tudi njene poškodbe niso nevarne.

— Ruski slikar v galeriji Trieste. V nedeljo bo v galeriji Trieste otvorenja slikarska razstava zanimivega gosta. Razstavne prostore je napolnil s svojimi deli ruski slikar Ivan Kerpov, ki že več let biva v Italiji. Kerpov je znan tudi v slikarskih krogih in inozemstvu.

— XVI. medpokrajinska sindikalna slikarska razstava. V soboto 3. oktobra je bila otvorena v galeriji Corso XVI. medpokrajinska sindikalna slikarska razstava. Poseben ocenjevalni odbor umetnikov je pripustil k razstavljanju 66 umetnikov s 77 slikami, 17 kip in 15 akvareli in grafikami. Prijavilo se je 133 kandidatov z 290 deli. Otvoritvi so prisostvovali predstavniki oblasti. Ker je bilo letos vzrok znatne omejitve števil razstavljavcev pomanjkanje prostora, bodo drugo leto pripravili razstavo v paviljonu Javnega vrta.

— Petsto golobov so izpustili. Včeraj so po vsej Italiji zelo slovesno praznovali god zaščitnika Italije sv. Franciška Asiškega. Povsod, kjer goje golobe, so jih včeraj blagoslovili. Tudi v Triestu je bila prirejena taka slovesnost na trgu Unità. Po blagoslovitvi, ki jo je opravil vojaški kaplan Antonio Qualgietti, so izpustili 500 voljarskih golobov, ki so nekaj časa krožili nad zbrano množico, nato pa izginili nad obzorjem.

— Dogon živine za civilne potrebe. V torek bo v S. Pietru del Carso dogon živine za potrebe civilnega prebivalstva. Dogon se bo začel že ob 8. in lahko rejci priženejo tudi teleta.

— Premiera »Madame Butterfly«. V gledališču Verdi je bila v soboto premiera znane Puccinijeve opere »Madame Butterfly«. Dirigiral je Mario Parenti, vlogo Čo-Čo-San pa je pela kot gost japonska sopranistka Toshiko Hasegawa. Pevka je dosegla že izredne uspehe na evropskih odrih. Gledališče je bilo razprodano. Očarano občinstvo je prirejalo izvrstni Japon-ki tople ovacije.

Ljubezen je draga

Neki belgijski profesor statistike se je lotil vprašanja, koliko stane ljubezen. Izračunal je, da je ljubezen zelo draga zadeva. Posebno država mora globoko poseči v svojo blaginjo, če hoče poplačati in poravnati vse zlo, kar ga povzroča ljubezen. Samo v bruseljskem mestnem parku pokvarijo zaljubljeni na leto 900 klopov, v katere režejo srca in napise, izlive svojih zaljubljenih src. Klopji je treba nadomestiti z novimi in to stane mestno občino 20.000 frankov. Belgijska sodišča morajo izreči vsako leto okrog 1700 obtožb v prestopkih povzročenih po ljubezni ali ljubosumnosti. Sodni stroški za take obravnave znašajo letno okrog 60 milijonov frankov. 130.000krat mora posredovati na leto policija v raznih zadevah, kjer je zopet kriva ljubezen.

Koliko vse to stane se sploh ne da izračunati. Toda to je samo neznamen del vsega zla in nesreče, povzročene po ljubezni. Belgijski profesor je proučil vsa polja javnega in zasebnega življenja. Zanimal se je tudi za nesreče in dogal, da je treba pripisati ljubezni okrog 40% vseh prometnih nesreč. In moč je postal nazalje pesimist, ko je izračunal, da požre ljubezen vsakemu človeku približno eno tretjino vseh dohodkov, kar jih ima v življenju. Deloma pa mora plačevati človek ljubezen tudi v naravi.

ZADOVOLJSTVO

— Ali si zadovoljna s svojo zdravnostjo? — Zelo. Priporočila mi je šiviljo, ki dobro dela in malo računa.

Mali oglasi

GOSPODJE POZOR!

Klobučarna »PAJK« vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča — Rudolf Fajk, Sv. Petra cesta 33.

PREMOG

DRVA

I. Pogačnik

LJUBLJANA

Bohoričeva ulica 5

Telefon 20-59

— Da se je naprema« izmislil v »naprema«, drugače si ga res skoraj ne moremo razložiti. Drugo vprašanje pa je, zakaj ni nastal iz »naprema« naprema« ali celo »naprom«. Kdo si je moral izposoditi »naprema« in ga krojiti po svojem okusu in kosmatih ušesih, nas ne zanima toliko; sklepamo lahko, da mu je bila slovenščina tuja, čeprav je bil Slovenec.

V slovensčini težko najdemo tudi besede, ki bi bile vsaj malo podobne spaki »naprema«. Poznamo sicer prama, namreč rjavčka, kon

Najslajši sad je dozorel...

Začel se je čas trgatve, ki ga vinogradnik pričakuje vselej s posebnim veseljem, pa tudi s skrbjo

Ljubljana, 5. oktobra

Nekateri taje, da bi bilo v kmečkem delu kaj poezije, češ, poezijo vidijo le tisti, ki se niso še nikdar pošteno oznožili zavlačanih rokov na polju, v vinogradu, v gozdu. Kmečko delo je težko in zahteva od človeka, ki obdeluje zemljo, postopno vse sile, da postaneš sam prsten, ter ne moreš več dvigniti oči od zemlje ter »stvarnost«. Zemlja rodi le, če jo prisiliš in če tudi ti kaj nji nudiš. Kljub temu beseda o poeziji v kmečkem delu ni povsem prazna. Res morda prevladuje proza; delo je naporno, pa pogosto se ne rodi uspeha. Toda človek, ki ljubi delo, ki najde slast tudi v kopeli znoja, ne dela vedno le z nezadovoljstvom ter odporom. V delu najde smisel življenja in tudi življenjsko radost. Delo ljubi se tem bolj, ker pričakuje od njega sadov. Tako je setev radostno opravilo, ker je pogoj žetve. To velja tudi za težko delo v vinogradu. Ko vinogradnik okopava vinograd, misli na trgatve. Ko pa pride čas trgatve, se z zadostnim spominja najbolj napornega dela in je ponosen, da ga je opravil. Čas trgatve je še posebno vesel. Vinogradnika se polasti ob trgatvi slovesnejše razpoloženje, kakor kmetski ob žetvi. V trgatvi je res toliko poezije, in če je ne bi bilo v nobenem kmečkem delu, je tu ne moremo zatajiti.

zgrajajo nad pisem: nikakor ne nameravamo podpirati pijančevanja in ne proslavljati slovenske vinske tradicije od tiste strani, ki je že dovolj znana. Toda nikakor ne moremo tudi zatajiti, da je vinogradništvo pri nas tesno zvezano z gospodarskim ter socialnim življenjem kmeta, kar daje značaj tudi mestu, ne le deželi. Vinogradništvo samo na sebi pa ne pomeni vedno le nesreče. Vse je odvisno od človeka, ki lahko obrne, bodisi v svojo srečo ali nesrečo tudi vinogradništvo. Pijančevanja ne smemo tudi pripisovati le razvitemu vinogradništvu. Pijancev je v mnogih deželah, kjer vinske trte sploh ne poznajo, še celo več kakor v vinorodnih krajih. Marsikje zavzema alkoholizem najhujše oblike, četudi tam ne pridelujejo vina. Znan je, da v nekaterih pokrajinah, kjer ne rase vino, pijejo tem bolj zganje. Zda se pa ne bomo prepirali o koristnosti in škodljivosti vinogradništva. Ne bomo opisovali zla, ki ga je povzročil alkohol. Nikakor ne bomo zagovarjali prevlekle ljubezni do »božje kapljice« in ne sklicujemo se niti, da alkohol spada med pomembna hranila, kajti gram alkohola daje 7.1 kalorij, skoraj dvakrat toliko kakor gram beljakovin ali ogljikovih hidratov.

Vinogradništvo pri nas prastaro

Trta je rasla v naših krajih že pred preseljevanjem narodov, torej že pred prihodom Slovencev v novo domovino. Rimljanji so v svojih kolonijah sadili trto povsod, kjer so bili ustvarjeni najnujnejši pogoji za njeno rast. Zdi se, da je bilo vinogradništvo v starih časih razširjeno še bolj pri nas kakor dandanes. Nekateri mislijo, da se je spremenilo podnebje; včasih je bilo toplejše. To je verjetno. V starih časih, ko je bilo še mnogo več gozdov, je bila toplota enakomernjša ter se ni tako naglo spreminjala. Zato so pa bile najozarjene tudi zime milejše. Trta je uspevala lahko tudi v nekaterih krajih, kjer je zdaj premrzlo. Če smemo verjeti stari podatak, je bilo vinogradništvo včasih razširjeno tudi v ljubljanski oколici, kar sprevidimo iz starega zemljepisa o kulturah v Avstriji. Vsekakor je vinogradništvo pri nas prastaro in bilo je dobro razvito, če ne celo boljše kakor dandanes, vsaj v prejšnjih stoletjih. Dolenjska, čeprav je njeno podnebje precej hladno v primeri z nekaterimi drugimi vinogradniškimi okraji, je bila prava vinska dežela.

Valvasor je cenil dolenjsko vino

Valvasor je posvetil v »Slavi vojvodine Kranjske« tudi primerno pozornost dolenjskemu vinogradništvu. V tistih časih, kakor sprevidimo iz raznih zgodovinskih podatkov, dolenjsko vino ni bilo posebno cenjeno v Ljubljani, ker so uvažali mnogo vipavca, terana in drugih južnih vin. Valvasor je zapisal, da spada Dolenjska med

pregloboko... Našel je nekatere dobro znane gorice, n. pr. Bučko in dve Trški gori (druga pri Krškem). Bolj je cenil vino Trške gore pri Novem mestu, ker pravi, da ono z druge Trške gore, čeprav je dobro, nima tako plemenite moči. — Valvasor je opisal seveda tudi vinograde v drugih delih tedanje Kranjske, zlasti v njenem južnem delu. Omenja, da v srednjem delu Kranjske, to je del Dolenjske in Notranjske, ni bilo vinogradov kakor jih ni tudi dandanes, n. pr. v okolici Turjaka, Ribnice, ob vzhodni Snežnika, Čušperku itd. Slovela so pa že tedaj belokranjska vina iz okolice Metlike, Črnomlja in Vinice. Belokranjski vinogradi so dajali »izredno gladko in močno vino«.

Okus pivcev se spreminja

Kakor rečeno, v starih časih dolenjska vina v Ljubljani niso bila posebno priljubljena. Če vemo, da je bila Ljubljana v starih časih bogato mesto, ker je meščane dobro redila trgovina, nam postane razumljivo, zakaj Ljubljančani niso tedaj cenili dolenjskih vin. Raje so se sladkali z dragimi uvoženimi vini. Dolenjsko vino je bilo najcenejše in menda že zaradi tega ni bilo tako priljubljeno. V novem času si je pa dolenjski cviček pridobil v Ljubljani velik ugled in meščani so ga pili raje kakor mnoga druga slajša ter močnejša vina. Govorili so, da jih po drugih vinih vselej boli glava, po cvičku se pa počutili dobro in imajo dober tek. Potem je pa dolenjska vina vedno bolj izpodirvala dalmatince, ki so ga Ljubljančani popili tudi mnogo več kakor stajerskih vin. Stajerska vina so se zdela našim meščanom premočna in nikdar niso bili povsem zadovoljni z njimi, češ da imajo stajerska vina drugačen okus tam, kjer zrastejo, kakor v Ljubljani. V zadnjih letih se je pa okus naših pivcev začel zopet spreminjati. Namestu dalmatince so naši pivci začeli piti lažja italijanska vina. Najbolj cenijo bolj kislina vina, menda pod vplivom cvička, ki ga še niso povsem pozabili, čeprav ga zdaj ne pijejo več tako mnogo. Tako vidimo, da tudi okus pivcev ni nič stalnega, čeprav se spreminja počasi.

Kakšna bo letošnja trgatve?

Nedvomno zanima tudi naše pivce, ne le vinogradnike, kakšna bo letošnja trgatve, še bolj pa, kakšno bo novo vino. Umeleto niso napravile posebno velike škode v vinogradih. Pozne pomladne slane ni bilo in tudi toča nam je prizanesla. Vreme

Razdeljevanje daril Strankin organizacij v Libiji vojakom držav osi na egiptskem bojišču

je bilo posebno ugodno za zorenje grozdja. Vsi meseci so bili precej suhi. Če je suša napravila škodo na njivah, pa ni mogla škodovati tako v vinogradih. Suho in toplo vreme je še celo koristilo, tako da smemo pričakovati, da bo letošnje vino zelo sladko, zlasti se, ker je bil tudi september zelo toplel. Na Dolenjskem se navadno začne trgatve že septembra, čeprav tedaj grozdje še ne dozori dovolj dobro. Zgodnja trgatve je potrebna, ko je deževna jesen, ker sicer mnogo grozdja zgine, ne pridobi pa sladkorja, ker je sonca malo in ni več tako toplo. V tem pogledu je podnebje za vinogradništvo na Dolenjskem mnogo bolj neugodno kakor na Stajerskem, kjer navadno lahko opravijo trgatve ob lepem vremenu, čeprav pusto zoreti grozdje še v drugi polovici oktobra. Letos je bilo zorenje grozdja pospešeno, zato bo vino slajše, čeprav so dolenjski vinogradniki že potrgali. Zdi se, da bo še precej lepih dni tudi prihodnje tedne, tako da se ne bodo kesali niti oni, ki so pustili, da bo sonce še poslalo grozdje. Pridelka ne bo posebno mnogo, zato bo pa letošnje vino tem boljše in vinogradniki se že zaradi tega lahko veselele trgatve.

Norveška dobi gospodarski svet

Na Norveškem bo v kratkem ustanovljen gospodarski svet, kakor je izjavil gospodarski pooblaščenec narodne skupščine ravnatelj Whist po Quislingovem nalogu na prvem zborovanju norveških industrijcev. Se-stanku, ki se ga je udeležilo nad 200 obratovodij iz vseh krajev Norveške, je prisostvoval tudi več ministrov. Ravnatelj Whist je v izčrpnem govoru prikazal gospodarski položaj Norveške in izglede za bodočnost. Obravnaval je zlasti pomorski promet, ribolov, izkoriščanje norveških vodnih sil, lesno industrijo, ladjedelnic in razne druge industrijske panoge kot tipične oblike norveškega gospodarskega življenja.

Kar se tiče napovedanega gospodarskega sveta je treba omeniti, da bo njegova naloga dati gospodarskemu življenju okvir harmonične celote in trdne organizacije. V njem bodo zastopane vse gospodarske panoge. Na Norveškem bo v kratkem ustanovljen tudi Zavod za načrtno gospodarstvo. Ravnatelj Whist se je dotaknil tudi bodočih nalog norveških ladjedelnic. Vse evropske ladjedelnice bodo po vojni preobremenjene. Zato mora zgraditi Norveška lastne ladjedelnice in sicer v skladu z obsegom svoje trgovinske mornarice. Rešena bodo tudi vprašanja, finansiranja ladjedelnic. Prejšnje norveške vlade niso nikoli uredile tega vprašanja in zato je bilo norveško trgovinsko brodogradnje zgrajeno večinoma v tujih ladjedelnicah.

Finci imajo mnogo otrok

Uredništvo nekega finskega lista je hotelo zvedeti, katera družina na Finskem ima največ otrok. Obrnilo se je na javnost s tem vprašanjem. Poziv je veljal samo družinam, v katerih so starši in vsi otroci še živi. Izkazalo se je, da ima Finska štiri družine, v katerih je živih po 17 otrok, 8 družin po 16 nad 50 pa po 15 otrok. Izmed očetov starih z otroki najbolj obdarjenih družin sta dva kmetski, en mizar in en gozdni delavec. V vsaki tej družini sta dva sinova padla na bojišču. En sin očeta, ki ima največ otrok, se je odlikoval v finskem dobrovoljskem bataljonu na ruskem bojišču, in je ponos vse vasli. Značilna za zdrav smisel finskih družin z mnogimi otroci je izjava neke matere, ki je ne glede na težke gmočne razmere ponosno dejala: Čez sto let bo naš narod gotovo med tistimi, ki bodo vladali Finski.

V MUZEJU

Muzejski paznik: Če ima kdo izmed gospode še kakšno vprašanje, naj ga, prosim, sproži zdaj. Obiskovalca: Ah, povejte, prosim, kako gladite parkete, da se tako lepo svetijo?

Zveza Donave s Sredozemskim morjem

Načrt, po katerem bi se skrajšala ta vodna pot za 1420 kilometrov

Rumunija dobiva vedno bolj značaj prehodne in posredovalne dežele med srednjo Evropo in Črnim morjem. Te svoje važne vloge se tudi dobro zaveda in zato je odredil maršal Antonescu gradnjo prekopa, ki bo postala z njim Bukarešta pristanišče ob Donavi. Poleg tega pa hoče Rumunija uresničiti načrt, po katerem bo postala tudi Constanca pristanišče ob Donavi. Tako bi se znatno skrajšala pot rumunskega prometa, zlasti izvoza, do morja. Končno stopa v Rumuniji vedno bolj v ospredje načrt prekopa med Donavo in Sredozemskim morjem preko Soluna in Egejskega morja.

Načrt zveze rumunske prestolnice z Donavo je bil izdelan v bistvu že lani in predlanskim. Prekop naj bi gradila prestolniška mestna občina s svojimi tehničnimi močmi. V ta namen naj bi dobila kredit v znesku 160 milijonov lej. Ne gre za prekop v pravem pomenu besede, temveč za poglobitev, razširjenje in regulacijo struge reke Dombrovice, ki teče skozi Bukarešto, do njenega izliva v Arges in njene struge do donavskega pristanišča Olteni-ka, tako da bi lahko po obeh rekah vozili parnike. Razdalja med Bukarešto in nameranim iztekom parobrodne zveze v Dunav znaša po zrčni črti 80 km. Prekop oboje obe reki naj bi bili plovni za ladje do 1000 t. Gradbena dela bi trajala tri leta. Stroški za jezove in druge naprave bi znašali nad 100 milijonov lej.

Mednarodno največje pomena za vse države, ki jim služi Donava za prometno zvezo, je načrt tega prekopa. Načrt je pa še vedno v štadiju priprav. Šele letos poleti so komisije pregledale v poštveh pri-

hajajoče zemljišče ter opravile potrebno vrtnje in merjenje. Zaenkrat pa še ni določena točna smer in proga prekopa, niti ni padla odločitev, dali naj bo to rečni ali morski prekop. Gradnja prekopa od Črne vode do Constanca bi pomenila skrajšanje zveze po Donavi za dobrih 250 km. Iz tega je razvidno, koliko bi se prihranilo na času in stroških. Za promet so doslej uporabljali najkrajši izmed treh donavskih rokavov Sulino, ki je bil leta 1860 izgrajen v 120 m širok kanal, med prvo svetovno vojno pa poglobljen do 7 m.

Ta donavski rokav je dolg 100 km. Navzile pogostemu odstranjevanju blata, peska in drugih naplavin pa postaja vedno plitvejši. Zato so že ob koncu leta 1938 razmišljali o zgraditvi prekopa med Črno vodo in Constanco. Stroški bi znašali okrog 100 milijonov mark. Seveda bi morali pri tem prekopati precejšen del Dobrudže z znatno nadmorsko višino. Tu bi se moral prekop obrniti proti severu. Toda v poštveh prihajajoče višine so tako neznatne, da bi za moderno tehniko ne pomenile prav nobene odločilne ovire. Prekop bi gradili 6 do 8 let. Constanca bi postala eno najpomembnejših svetovnih pristanišč in gospodarski pomen te pridobitve za Rumunijo leži na dani. Constanca bi lahko ohranila svoje stališče napram Rumuniji priključeni Odesi zlasti, če bi postala obremen donavske pristanišče. Z uresnitvijo tega načrta bi se položaj prometa v območju izliva Donave znatno zboljšal in na Črno morje meje države bi bile tesneje povezane s Srednjo Evropo.

O načrtu prekopa med Donavo in Sredozemskim morjem so se vršila že v začetku

Vino razveseljuje bogove in ljudi

Morda je čas trgatve vinogradniku tako pri srcu predvsem zaradi tega, »kajti vino razveseljuje bogove in ljudi«, kar je povedal tudi Valvasor, ko je opisoval dolenjske vinograde. Menda ni bilo nobenih drugih tekočin prisojenih toliko laskavim pridelavcem kakor vinu. »Najslajši sok«, »nebeški nektar«, »pijača bogov« itd. ga imenujejo. V slovensčini pa povemo dovolj že s samo »kapljico«. To vam je bila kapljica! Prosim, naj se naši trezniki ne

srečne dežele, saj ima mnogo vinogradov. Dejal je med drugim: »Kjer ni vina, ni veselja.« Pri opisu vinogradnikov je pripomnil: »...hočem vsaditi v to knjigo le nekaj vinogradov, ker so drugi iste vrste kakor ti, ki jih bom imenoval.« Posamezni kraj prekaša drugega po tem, kako v njem uspeva trta. Naglašja, da so dolenjska vina prav zdrava. Prav zaradi tega je tudi veselje, ki ga povzroči dolenjsko vino, tem več vredno. Vendar pa ne smeš vrča ali kupice dvigniti previsoko in ne pogledati

D. Du Maurier:

109

Prva žena

Roman

»Da, da! A Frank? In Beatrice?« sem odvrnil. »Vrgla je glavo nazaj in planila v smeh. In kakšne razloge bi mogel Frank navesti proti mojim? Vidi se, kako slabo me poznaš! Pa zastran Beatrice: res bi jo rada videla kot pričo! Ljubosumna žena, kot jih je toliko: mož je izgubil glavo, enkrat samkrat, in se osmešil! Oh ne, Maks, škoda časa, če misliš zbirati dokaze proti meni!« Z rokami v žepih in s tistim svojim nasmeškom na ustnicah me je gledala in se zibala na petah. In meni, da ne bi mogla pripraviti Dannyja, ki je moja osebna sobarica, do tega, da bi pred sodiščem prisegla, kar jaz hočem? In da ostala služničad ne bi iz slepote, nevednosti ali strahu storila po njenem zgledu in prisegla takisto kakor ona? Saj je menda ni duše v Manderleyu, ki ne bi mislila, da živiva kakor mož in žena, kaj? In z ostalimi ljudmi najinega malega sveta, s sorodniki in prijatelji prav tako, ali ne? Sedela je na robu mize, zvonila z nogami in me prihuljeno gledala.

»Mar nisva kar predobro igrala vlogo zaljubljenih dvojice?«, je rekla. Spominjam se, da sem gledal njeno nogo v prostosti sandali, kako je nihala naprej in nazaj; in čutil sem, da mi sili v oči čuden plamen ter prehaja iz oči v možgane.

»Midva z Dannyjo bi te ugnela postaviti v lepo luč,« je nadaljevala s skoraj mehkim glasom. »V takšno, Maks, da ne bi tvojim besedam nihče verjel, prav nihče ne.« In noga ji je venomer nihala naprej in nazaj, tista prekleta noga v sandalih z belimi in temnomodrimi progami...

»Tedadaj pa se je spustila z mize in stopila predme, še vedno nasmejana in z rokami v žepih. Če bi dobila sina, Maks,« je dejala, »ne bi mogel ne ti ne kdo drug na svetu nikoli dokazati, da ni tvoj. Rasel bi tu v Manderleyu in nosil tvoje ime. In kaj bi mu mogel? Po tvoji smrti bi bil Manderley njegov. Kaj bi mu mogel? Posest je neodtujljiva in prehaja z očetom na sina. Ti mar ne bi bilo všeč imeti dediča, naslednika za tvoj ljubljani Manderley, kaj? Ali bi bil srečen, le po pravici povej, če bi videl mojega sinka v vozičku pod divjim kostanjem, in pozneje, ko bi se prekopicaval na trati in lovil metuljčke v Srečni dolini? Mar ne bi bila največja blaženost, Maks, ko bi videl mojega sina, kako raste od dne do dne, in vedel, da bo po tvoji smrti vse to njegovo?«

»Še nekaj trenutkov se je zibala na petah, nato si je prižgala cigareto in stopila k oknu. Udarila je v smeh. Smejala se je, smejala, mislil sem, da ne bo njenega smeha nikoli konec. Moj Bog, kako je smešen!« je rekla. »Čudovito smešen, smešen da nikoli tega! Nu, ali nisi slišal, kaj sem rekla: da je čas začeti novo stran? Zdaž ved, zakaj. To bodo srečni in zadovoljni, vsi ti ubogi deželani in vsi tvoji zvesti vazali, da bi jih vrag! Vidite, gospa de Win-

ter, tega smo zmerom tako vroče pričakovali!« pokreko. In jaz, ki sem ti bila popolna sopraga, Maks, bom odsihmal popolna mati. In nikoli ne bo nihče slutil, nikoli nihče vedel...«

»Zasukala se je na petah in me z nasmeškom pogledala, držeč cigareto v eni roki, med tem ko je imela drugo v žepu. Ko sem jo ubil, se je še vedno smehljala. Ustrelil sem jo v srce. Svinčenka jo je prebila skozi in skozi. Pa ni takoj padla. Še trenutek me je tako gledala, s tistim lenim nasmeškom na ustnicah in tistimi široko odprtimi očmi...«

Maksim je bil pritajil glas, da je bilo skoraj slišati, kakor bi šepetal. Roka, ki sem ga držala zanj, je bila mrzla ko led. Nisem mu gledala v obraz. Gledala sem Jasperja, ki je spal na preprogi zraven mene in kdaj pa kdaj z repom potrkal ob tla.

»Pozabil sem bil...« Maksimov glas je bil zdaj truden, brezbrizen in brez izraza. »Pozabil sem bil, da človek, ki je smrtno zadet, tako močno krvavi.«

Nedaleč od Jasperjevega repa je bila v preprogi luknja. Cigareta jo je bila prežgala. Kdo ve kako dolgo je bilo tega. Nekateri ljudje menda mislijo, da pepel koristi preprogam.

»Moral sem iti ven po vodo,« je govoril Maksim. »Kdo ve kolikokrat sem prehodil pot od hiše k zalivu in nazaj. Še pred kaminom, ki je bil vendar daleč, je bila krvava lisa. In vse na okoli, po tleh, kjer je bila padla. In veter se je bil vzdignil ta čas. Oknice niso bile zaprte; ropotale so, ko sem klečal na tleh in z brisačo v roki in polnim vedrom vode pomival kri.«

In dež je škralbljal po strehi, sem mislila sama pri sebi, dežja na strehi se več ne spominja. Drobnege, rahlega, gostega dežja.

»Ondesem sem jo ven, na jadnico,« je pravil Maksim. »Ura je morala biti blizu polnoči. Tema je bilo kakor v rogu. Meseca nikjer. Veter je silovito pihal z zahoda. Zanesel sem jo prav v kabino in jo pustil tam. In potem sem moral vkljub plimi, s čolnom privezanim za krmo, spraviti jadnico iz pristana. Veter je bil dober, toda prihajal je buhoma, in jaz sem bil pod vetrom, na tej strani rtiča. Pomnim, da se mi je veliko jadro zataknilo pri polovici jambora. Toliko časa je že bilo, kar nisem več jadral. Nikoli nisem bil šel z Rebeko na morje.«

»Mislim sem, da mora plima kmalu vdreti v mali zaliv. In tisti veter, ki je pihal od rta, kakor iz dimnika! Ne vem, kako se mi je posrečilo priti ven, v zaliv, in obpluti rt; in potem je bilo treba pustiti še kilec za seboj... Gornje jadro je plahutalo, a sam ga nisem mogel zadrgniti. Buh vetra mi ga je iztrgal iz roke in ga ovil okrog jambora. Pokalo je, kakor bi streljal s puško, potem pa mi je tleskalo nad glavo kakor bič. Nič več nisem vedel, kaj naj storim; bil sem kakor ob pamet. Obupno sem grabil za tistim jadrom, ki je plahutalo po zraku. Nov buh je vrgel jadnico iz smeri, nagnila se je na stran in malo je manjkalo, da ni treščila ob pečino. In tema je bila tako gosta, da nisem na črni, spolzki palubi ničesar razločil. Sam ne vem, kako sem se dotipal do kabine; v roki sem imel velik, težak žebelj.«